

” MI VAGYUNK A CSALÁD,
A BIZTONSÁG, AZ OTTHONA ”

LESZBIKUS ANYÁK, MELEG APÁK ÉS „PÓTAPÁK”

interjúk

InterAlia 2010
ALAPÍTVÁNY

**„MI VAGYUNK A CSALÁD, A BIZTONSÁG,
AZ OTTHONA”**

Leszbikus anyák, meleg apák és „pótapák”

Interjúk

Szerkesztette: Sándor Bea

Inter Alia Alapítvány

2010

Inter Alia Alapítvány, Budapest, 2010

Nyomda: G-Print Bt.

Borító és tördelés: Korol Elena

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	5
I. ANYÁK	7
<hr/>	
„AZT AKAROM, HOGY A GYEREKEINK BÜSZKÉK LEGYENEK RÁNK IS, ÉS A CSALÁDUNKRA IS” (Rita, Tünde és Maja)	9
„MI VAGYUNK AZ OTTHONA” (Virág, Petra és Emma)	21
„SZERETNÉNK SZEM ELŐTT TARTANI, HOGY MI LENNE IDEÁLIS ESETBEN” (Zita, Györgyi és Fruzsi)	31
„AZT IS TUDJA, HOGY AZ ÉN FIAM” (Barbara, Zsófi és Balázs)	41
„MINDENKÉPPEN LAZÁN KELL KEZELNI” (Anna, Réka és Samu)	49
„OLYAN IS VAN, AMI NEM A NORMA” (Vera, Zsuzsa és Panni)	59
„ILYEN TERMÉSZETESEN” (Kata, Anna és Marci)	67
„LÁTHATJÁK, HOGY LINDA AZ ÉLETTÁRSAM” (Vera és Linda)	77
„LEGFŐKÉPPEN A GYEREKEK ÉRDEKE, HOGY MINDKÉT SZÜLŐJÜK A JOG SZERINT IS AZ LEHESSEN” (Gabi, Judit és Fanni)	83
II. APÁK ÉS „PÓTAPÁK”	95
<hr/>	
„MÁR MINDIG APA LESZEK” (Péter)	97
„MIÉRT NEM LEHET ILYEN, HOGYHA ILYEN” (Balázs, Arkadiusz és Bendegúz)	101

ELŐSZÓ

Ezt az interjúkötetet az Inter Alia Alapítvány készítette a gyermeket nevelő azonos nemű párok körében végzett kutatása részeként. A projekt másik kiadványa egy jelentés, amelynek célja az, hogy a gyermeket vállaló és nevelő azonos nemű párok illetve a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) családok jogainak, egyenlőségének ügye megjelenjen a politikai és egyéb döntéshozók vitáiban, a gyermekédelem területén dolgozó szakemberek látókörében, illetve a szakmai és nyilvános diskurzusokban: a szakmai, szakembereknek szóló kiadványoktól a szélesebb közönséget elérő médiáig. A projektet a Global Fund for Women támogatja.

Az LMBT családok, az azonos nemű szülők gyermekeinek léte: tabutéma. A bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényt érő legtöbb támadás, kritika kiemelte, hogy az azonos nemű párok számára megfogalmazóik álláspontja szerint nem szabad „engedélyezni” a gyermekvállalást – figyelmen kívül hagyva, hogy **azonos nemű párok** bárki „engedélyétől” függetlenül **nevelnek és egyre nagyobb számban vállalnak gyermekeket**.

Magyarországon a rendszerváltással egyidőben, az 1980-as évek végén, illetve az 1990-es évek elején-közepén jöttek létre az első melegszervezetek. Ekkor jelent meg egy olyan új generáció is, amely a korábbinál nyíltabban éli meg identitásának ezen részét: nem titkolja meleg vagy leszbikus voltát. A szerencsésebbeknek, nyitottabb közegben élőknek sikerült magukat elfogadtatniuk a családjukkal, munkatársaikkal, barátaikkal is. Az utóbbi években ennek az immár harmincas éveiben járó „új LMBT generációnak” számos tagja ráébredt arra is, hogy gyermeket szeretne vállalni – pontosan ugyanazért, amiért mindenki más is, aki gyermeket vállal: szeretetet adni és kapni. Ez a felismerés sokaknál gyakorlati cselekvéshez vezetett: egyre több azonos nemű pár vállal és nevel gyermeket, vagy tervezi ezt a közeli jövőben.

Amikor az LMBT párok vagy egyének gyermekvállaláshoz fűződő jogairól esik szó, általában *örökbefogadásról* beszélünk. Legtöbbször arra gon-

dolnak, hogy az LMBT párok állami gondozásban élő gyermekeket szeretnének örökbefogadni. Nyilvánvalóan vannak olyanok, akik ezt szeretnék – hiszen gyermektelen párok számára kézenfekvő megoldás olyan gyermeket örökbefogadni, akit vér szerinti szülei nem tudnak nevelni. Arról viszont ritkábban esik szó, hogy az LMBT emberek képesek természetes úton is gyermeket nemzeni és foganni, és ezzel a lehetőséggel sokan éltek is az elmúlt években – közülük néhány családot mutat be ez a kötet. Nyolc anyapárt, egy gyermeket vállalni készülő nőpárt, egy apát és két „pótapát”, akik rendszeresen gondját viselik megözvegyült barátnőjük gyermekének.

Az örökbefogadás kérdése tehát nem csupán, sőt nem elsősorban arról szól, hogy LMBT párok szeretnék, ha lehetőségük volna állami gondozásban élő gyerekek örökbefogadni. A kérdés sokkal inkább az, **hogyan lehet a pár mindkét tagja és a gyermekek számára is biztonságot nyújtó módon rendezni a már ma is létező, és a jövőben egyre nagyobb számban létrejövő olyan családok helyzetet, amelyekben a gyermeket azonos nemű pár neveli.** Hiszen az egyenlőtlenség leginkább a gyermekeket érinti: ők azok, akiknek érzelmi és anyagi biztonsága sérül, ha a jog nem tekinti mindkét szülőjüket szülőnek.

Budapest, 2010. október 28.

Sándor Bea
kutató

Inter Alia Alapítvány

anyák

„AZT AKAROM, HOGY A GYEREKEINK BÜSZKÉK LEGYENEK RÁNK IS, ÉS A CSALÁDUNKRA IS”

Rita, Tünde és Maja

Inter Alia: Hamarosan megszületik a kislányotok, ez ismerős, ahogyan párnákkal aládúcolt derékkal ülsz, az utolsó hetekben... A történetéről szeretnélek kérdezni. Hogyan terveztétek? Hogyan lett?

Rita: Tündével már lassan a tizenkettedik évünket töltjük be, 1999 óta együtt vagyunk, és az, hogy gyereket akarunk, sohasem volt kérdés. Igazából teljesen organikusan jött, nem is kellett eldöntenünk, hogy lesz gyerekünk vagy sem, hanem természetesnek vettük, hogy lesz, hogy valamikor az életünk során majd szülőkké fogunk válni. Lehet, hogy a családi háttérünk miatt is úgy voltunk vele mindig, hogy természetes folyománya egy kapcsolatnak az, hogy egy idő után a felek szülőkké válnak, és így növekszik a család. Úgyhogy az nem is volt kérdés soha, hogy legyen-e gyerekünk vagy sem. Arról viszont beszéltünk, hogy örökbefogadjunk-e, vagy szüljünk. Huszonnégyéves korunk körül jöttünk össze, és harmincévesen kezdtünk konkrétan azon gondolkodni, hogy akkor hogyan is lesz gyerekünk. Egyszerre ért meg mindkettőnkben, hogy ez a következő lépcsőfok. A családunk azt szeretne volna, ha szülünk, és mi is erre jutottunk végül.

Az eredeti elképzelésünk az volt, hogy a gyerek vérségileg is kötődjön mindkettőnkhez. Tündének van egy bátyja, és ő lett volna a donor. Ő ezen elég sokat és sokáig gondolkodott, három év is eltelt, mire igent mondott. Amikor felkértük, bevallotta, sejtette, hogy egyszer majd meg fogjuk ezzel keresni. De aztán sokáig morfondírozott rajta, és végül úgy döntöttek a fe-

leségével, hogy rendben van. Amikor rábólintottak, az olyan harminchároméves korunk környékén volt. Ekkor kezdtünk el azzal foglalkozni, hogy ez technikailag hogyan is valósítható meg: adhat-e le mintát mondjuk egy spermabanknak, és azt hogyan tudjuk mi kivenni... Végül is abban maradtunk, hogy megpróbáljuk házilag, fecskendős módszerrel. Elég sokat próbálkoztunk így – időben hosszán. Talán öt ilyen próbát tettünk. Jártam nőgyógyászhoz, kitanultuk ennek az egész folyamatát, hogy mikor mire kell odafigyelni, mikor a legnagyobb az esély a fogantatásra, rengeteget olvastunk utána. Viszont mégsem jött össze ezen az úton a terhesség, és Tünde bátyja végül visszalépett. Egyszer csak felhívott, hogy mégsem akarja tovább folytatni, meggondolta magát. Ez megviselt minket, hirtelen nem is tudtuk, akkor most hogyan, merre, meddig. Újra át kellett gondolnunk mindent. Összepakoltunk, és elutaztunk a tengerhez: az mindig jó arra, hogy az ember összeszedje magát, hiszen ez nagy csalódás volt Tündének is. Végül a tengernél eldöntöttük, hogy jó, akkor szülünk mindketten, és ez így még jobb is lesz, mert én mindenképpen több gyereket akartam. Tünde akkor még csak egyben gondolkodott, nem is értem, hogy... Szerintem egy gyerek nem elég, kellene a testvérek! Végül rájött, hogy igazam van. Nekem pedig nagyon jó, hogy nem mindkettőt nekem kell szülnöm, mert fontos a munkahelyem. Azelőtt nem is tudtuk pontosan, hogy legyen: szülök egyet, aztán visszamegyek egy rövid időre, és újra elmegyek szülni, vagy otthon maradok végig, és megszülöm egyiket a másik után. Egyik opció sem igazán jó, ha az ember nem akar hosszabb időre kiesni a munkájából.

IA: Mert akkor még úgy terveztétek, hogy mindkét gyereket te szüled?

Rita: Igen, ha Tünde bátyja lett volna a donor, akkor igen. Egyszóval tavaly nyáron alaposan átgondoltunk mindent. Ez éppen egy éve volt. Megbarátkoztunk az anonim donor gondolatával is. Egyértelmű volt, hogy ha nem lehet családtag a donor, akkor nekünk nincs igényünk egy másik felnőtt emberre a családjukban. Mi egy teljesen kiegyensúlyozott család vagyunk, és itt nincs másnak helye. Csak gyerekeknek, nagyszülőknek,

nagynéniknek, nagybácsiknak. Másnak nincs keresnivalója. Hogy egy apuka jöjjön itt „apukáskodni”, nem, azt nem tudnánk elfogadni. Így maradt a logikus választás, az anonim donor. Ott volt az ismerőseink példája is, hogy ez így megvalósítható, ettől olyan kézzelfoghatóvá vált az egész folyamat, hogy hová kell fordulni, mikor kell orvoshoz menni, milyen vizsgálatok vannak...

Szóval így alakult. Az tehát egyértelmű volt, hogy lesz gyerek, de azon, hogy hogyan lesz, sokat agyaltunk. De ez nem is baj, mert így olyan döntésre jutottunk, amivel kapcsolatban semmi kétségünk nincs. Sőt, tényleg jobb is így, mint ha a családból választottunk volna donort. A nővérem nem is pártolta, hogy Tünde bátyja legyen a donor.

IA: Igen, nehéz elkerülni, hogy mondjuk a nagymama és mindenki úgy nézzen rá, hogy ez a fia gyereke...

Rita: Igen, sokkal jobb így. Persze akkor lenne vérségi kapcsolat. Mindennek megvan az előnye és a hátránya is.

IA: És a második gyereket hogyan tervezitek?

Rita: Az a tervünk, hogy Tünde is hamarosan szül. Gyakorlatilag egyszerre jártunk orvoshoz. Amint pozitív lett a teszt, már indult ő is. Azóta még nem jött össze, hiszen ha valami nem 100%, akkor előfordul, hogy nem jön össze.

IA: Heteroszexuális párok is évekig próbálkoznak...

Rita: Igen, és tudjuk, hogy egy inszeminációnál, még ha minden ideális is, akkor is 20% alatt van az esély, ami kevés. De anyukám mindig mondja, hogy Isten majd eldönti, mikor jön a második. Ő néhány éve nagyon vallásos lett. Mindig liberális felfogású nő volt, de szüksége lett egy ilyen közösségre, és valahogy a vallás felé fordult. Talán a kora miatt is. Azért jeleztem, hogy ha tudat alatt arra gondol, hogy nem is baj, ha csak egy gyerek lesz,

ne tegye, mert mindenképpen kettő lesz, csak akkor a másodikat is én szülöm. Mert ha bármi oknál fogva nem jön össze, esetleg lombikkal sem, akkor átgondoljuk, hogy nekem kell kihordani a másodikat is. A szüléstől pedig félt.

IA: Van rá esély, hogy imádkozik, hogy ne sikerüljön a második gyerek?

Rita: Gondoltam, jobb részolni... Én maximálisan bevonom őt a családtervezésünkbe, a gyerekekről többes számban beszélek, ezt ő is átvette, szóval több gyerekre készül ő is, még akkor is, ha én csak egyet szülök. De igen, lehet, hogy átfut az agyán, hogy elég ez az egy. Merthogy persze a másik is az enyém is lesz – ez megint egy új helyzet, amit fel kell dolgoznia. És nemcsak neki, hanem a környezetének is. Mert így még „el tud sütni” engem, mint aki terhes lett, talán egy hetero kapcsolatból, de ha megjelenek egy második gyerekekkel, akivel nem is én voltam terhes, azt már nem lehet hová tenni.

IA: Akkor nem beszél az ismerőseinek a családotokról?

Rita: Hát azt, hogy ki mit tud, nem tudjuk. Mert például a barátaitól rengeteg ruhát kaptunk, sőt a babakocsit is az egyik adventista testvérétől kaptuk. Sétál velem ekkora pocakkal a faluban, és látnak, szóval valamit biztosan mond.

IA: Együtt jártok oda Tündével?

Rita: Persze, ő a család életének fontos része. Ugyanúgy beosztják, mint akármelyikünket, kikérik a véleményét, ha valamihez ő ért jobban. A vezetéknev választásánál ez is latba esett, hogy őt teljesen beszippantotta a családunk, és úgy kezelik, mint teljes jogú családtagot. Úgyhogy persze, látnak minket együtt.

IA: A te családnevedet kapják a gyerekek?

Rita: Igen, emellett döntöttünk, bár ez még nincs lefutva. Tünde már meghozta ezt a döntést, de azért még szoknia kell. Már gyakorolja, hogy úgy referál magára, hogy a mi családnevünket használja a családjára. Mert ami a gyerekek vezetékneve lesz, valószínűleg az lesz az az összevont vezetéknev, ahogyan minket szólítani fognak. Az is fontos, hogy meglegyen ez a kohézió, hogy a gyerekek érezzék, hogy egy ilyen kis molekulához tartoznak. Próbál ezzel azonosulni. De azért ez nehéz. Nem is értem azokat a nőket, akik csak úgy feladják a nevüket, főleg ha a keresztnévüket is!

IA: A testvéreid hogyan reagáltak arra, hogy gyereket szeretnétek?

Rita: Ők is úgy érezték, mint mi, hogy ez természetes. A nővérem olyan nekem, mint egy külügyminiszter. A coming out is úgy oldottuk meg, hogy ő elmondta az anyukámnak, és így volt a terhességgel is. Azt mondja, nem akarja, hogy azokat a negatív dolgokat, amiket az első sokk alatt esetleg anyukám kimond, például hogy erről hallani sem akar, meg milyen dolog ez stb., ezeket én halljam. Az se Anyunak, se nekem nem lenne jó, ha az első ilyen, esetleg elutasító beszélgetés kettőnk között zajlana le. Mert utána Anyu is megbánná, csak akkor már mindkettőnkben benne lenne a túske. Szóval ő harmadikként közénk áll, elmondja, felfogja az első negatív reakciókat, és akkor enged össze bennünket, ha már lezajlott egy átgondolási fázis.

IA: Ennyire gondoskodó?

Rita: Jaj, igen, ő kicsit még mindig gyerekként kezel engem. Pedig hát a karrierem is olyan, hogy rengeteg döntést kell hoznom. Azt elismeri, hogy jó vagyok a munkámban, meg jól formálom az életem, de valahogy én vagyok a legkisebb gyerek a családban. Szóval ő intézi ezeket az ügyeket, és én nagyon hálás vagyok ezért neki, és nagyon szeretem.

A terhességet Karácsonykor mondtam meg Anyunak, amikor náluk voltunk (felváltva töltjük a Karácsonyt Tündééknél és az én szüleimnél). Akkor még nem tudtam, hogy a nővérem már elmondta, anyukám pedig úgy tett, mintha akkor tudná meg, és nagyon jólesett, hogy ilyen pozitívan fogadta a hírt, mindkettőnknek. Utána árulta el a nővérem, hogy már megbeszélték. Igaza van, ez tényleg jobb volt így. Hiába tudom, hogy a kezdet nem volt ilyen szép, az maradt meg bennem, hogy díszítjük a fát, és a kisbabáról beszélünk.

A nővérem fogalmazta meg az anyukámnak úgy, hogy az, hogy egy harmincötéves nő gyereket akar, a világ legtermészetesebb dolga. Ezen nincs mit csodálkozni, vagy felháborodni, hogy „hogy csinálhat ilyet a Rita...”

Utána már anyukám mondta el az apukámnak, aki elkezdte, hogy de hát hogy, apa nélkül?! Na, anyukám eddig volt kritikus irányomban, mert másnak azt nem szabad! Így rögtön védeni kezdett, hogy „még jó, hogy nem foglalkozunk vele, ki mit mond”!

Azt sajnálom viszont, hogy úgy állította be apukámnak, hogy kvázi „nincs kapcsolat az apával”. Így mondta nekem, hogy „apádnak annyit mondtam, hogy az apával egyáltalán nincs kapcsolat”.

IA: És ezt így elfogadtátok, nem beszéltek róla külön az apukáddal?

Rita: Az igazság az, hogy egyrészt örültem, hogy így nyugvópontra jutottak a dolgok, másrészt mi kifejezetten matriarchátusban élünk. Nem azért, mert az anyukám akaratos vagy uralkodó típus lenne, hanem mert apukám szeret ugyan bennünket, de csinálja a maga dolgait, a hobbijait, a munkáját, nem annyira része az életünknek. Anyu azt kérte, hogy ő kontrollálja, Apu mit tud és mit nem. Mivel nekem nincs igényem arra, hogy Apuval ezeket a dolgokat megbeszéljem, ez nekem is megfelel. Ez így volt a coming outtal is, arra volt igényem, hogy anyukám legyen mindennel tisztában. Csak azt sajnálom, hogy Apu most azt hiszi, hogy valaki fájdalmat okozott nekem. Az igazság mindig sokkal egyszerűbb, mint amit kitalálnak. Most gondolom,

azt gondolja, hogy velem valaki ennyire kitolt, hogy otthagytott terhesen, vagy ilyen szituációba keveredtem, holott az igazság sokkal szebb és egyszerűbb. Egy harmonikus kapcsolatba jön a gyerek.

IA: De tudja, hogy kapcsolatban éltek, nem?

Rita: A fene se tudja. Azt gondolom, hogy addig nem kérdez rá, amíg nem kész a válaszra. Akkor rákérdezne. De ő is családtagként kezeli Tündét. Meg hát itt is voltak nálunk, egy hálósobánk van, látszik, hogy együtt élünk.

IA: És Tünde családja hogyan fogadja a babátokat?

Rita: A második és a harmadik generáció, azaz a testvérei és azok gyerekei nagy-nagy örömmel várják a kicsit! Érdeklődnek, hogy vagyunk, hogy haladunk a gyerekcuccok beszerzésével, minden rendben van-e a terhességgel. A gyerekek is nagyon várják az unokatesót, az unokahúga még egy ultrahangra is elkísért minket. A kisebbek is tervezgetik a közös programokat, és ők is tisztában vannak vele, hogy a pici Tünde gyereke.

Az anyukája esetében egy kicsit másként alakult a helyzet. Az apukájuk halála nagyon megviselte lelkileg, és Tünde testvérei azt mondták, hogy inkább még ne coming outoljon neki – ez még a kapcsolatunk elején történt. Így mindig eltolódott. Én csak ahhoz ragaszkodtam, hogy mire a gyerekek megszületnek, addigra mindenki legyen mindennel tisztában, mert nem akarom hazugságban nevelni őket. Így nemrég meg is történt a coming out, és a terhesség bejelentése is. Nem volt túl rózsás a fogadtatás, de szerencsére itt is alkalmaztuk a nővérem taktikáját, és Tünde nővére volt a bejelentő. Egyelőre még ülepszik az információ, de biztos vagyok benne, hogy amint a karjában tartja a kisbabát, minden ellenérzése meg fog szűnni.

IA: És a barátaitok, vagy a munkatársak?

Rita: Mind támogatók. Mindketten teljesen outok vagyunk a munkahelyünkön, és mindenhol. Tudják, hogy egy pár vagyunk. Én a munkahelyemen elég korán elmondtam, hogy jön a baba, éppen azért, hogy jól szervezeten tudjam átadni a dolgaimat, megfelelően szervezni a munkámat. Örültek nekünk. Én meg annak örültem, hogy nem jöttek azzal, hogy hol van az apa, pedig amúgy rengeteget kérdeznék... Az sem merült fel bennük, hogy én esetleg szexuális kapcsolatot létesítettem valaki mással, és úgy lettem terhes, és az sem, hogy ismert donortól. Nem is kérdeztek rá! Én mindig is többes számban mondtam, hogy gyerekünk lesz, ez fontos, hogy erősödjön bennük is ez a kép, hogy Tündével közösen vállaltuk a gyereket. Már vagy öthónapos voltam, amikor a kézbesítő kollégám megkérdezte, hogy de ugye ezeket ellenőrzik, betegségekre szűrjük őket? Akkor tudatosult bennem, hogy teljesen tisztában vannak vele, hogy anonim donor a biológiai apa.

IA: Tünde tud majd szabadságot kivenni, amikor megszületik a babátok? És megmondja a munkahelyén, hogy miért nem dolgozik?

Rita: Igen! Az ő kollégái is tudják, meg a főnöke is, aki azóta a saját gyerekvárós történeteit meséli neki, hogy például milyen volt, amikor ő vitte a feleségét szülni, és rossz utcán fordult be... Szerencsénk is van, hogy augusztusban születik, mert mindketten a közsférában dolgozunk, és ilyenkor könnyebben veszünk ki szabadságot. Tünde azt is bejelentette, hogy ő inszeminációkra jár, szóval előfordulhat, hogy reggel betelefonál, és aznap később megy. Azt az öt nap pluszt, ami az apáknak jár, persze nem kapja meg, de szerencsére elég sok szabadnapja van. Úgyhogy három hétig itthon tud lenni velünk.

IA: Tehát ti minden fórumon felvállaljátok, hogy együtt éltek, együtt vállaltok gyereket?

Rita: Igen, a védőnőnk is tudja. Nemrég beszéltünk a kórházi gyerekorvossal és az ottani védőnővel is. Egy születésfelkészítő előadás után kérdeztünk rá, hogy milyen papírt vigyek, mi a teendő így, hogy nincs apa, mert már a kórházban elindítják az anyakönyvezést. Szóval ott is coming outoltunk. Meg a jogaközpontban is, ahová szülésfelkészítésre jártunk. Kellemes volt, hogy az oktató kifejezetten került az apa szó használatát. Segítő, partner, ezeket a megnevezéseket használta. Az orvosunk viszont nem tudja, mert a jog szerint azonos nemű élettársak nem vehetnek igénybe mesterséges megtermékenyítést. Emiatt döntöttünk így, hogy nem mondjuk el, nem akarjuk az orvost kellemetlen helyzetbe hozni. De talán sejti, mert ugyanaz az egészségpénztárunk, a lakcímünk...

És azt gondolom, hogy az egészségügy sokkal elfogadóbb, mint a szabályozás. De mindegy, tiszteletben tartjuk a szabályokat, nem akarjuk olyan helyzetbe hozni őket, hogy tudatosan kelljen szembemenniük a szabályozással. Viszont a védőnőnek már elmondtuk, mert neki ez nem jelenthet gondot. Arra nem szoktunk gondolni, hogy ez valakinek személyesen gondot okoz. Ha pedig mégis, akkor váltunk.

IA: A védőnő meglepődött?

Rita: Nem, nem reagált sehogy, tényként kezelte. Általában le szoktam az embereket hengerelni az információval. Hogy igen, ez van, és nagyon boldogok vagyunk, hogy végre sikerült. És közben mosolygok.

A hivatali ügyeknél nekem az a legnehezebb, hogy Tünde ezekből kiszorul. Ezért fogok hozzá ragaszkodni, hogy a gyerek hivatalos papírjain, ha majd meg kell nevezni a fiktív apát, ugyanaz legyen a családneve, mint Tündéé, és a születési éve, és a születési helye, az ő városa. De emiatt rosszak ezek a hivatalos ügyek. Az egész terhesség alatt is, meg általában, mi hárman vagyunk egy család, és nem tudok úgy a gyerekre gondolni, hogy Tündére ne gondoljak. Szóval ez furcsa.

IA: Úgy is tervezitek, hogy mindig mindenhol nyíltan vállaltátok, hogy egy család vagytok?

Rita: Igen. Szerintünk annál egészségtelenebb nincs egy gyereknek, mint ha a szülei szégyellik a családjukat. Itt a házban is tudják, hogy együtt várunk gyereket.

IA: Kitalálták?

Rita: Az, hogy mi egy pár vagyunk, vagy hogy közös a gyerek, korábban nem fogalmazódott meg, nem is volt apropója. De most volt ez a nagy közös ügy: meg kellett beszélnünk, hogy leválunk a fűtési szolgáltatónkról, mert most, hogy jön a gyerek, mi nem kezdhünk neki egy újabb fűtési szezonnak úgy, hogy elégtelen a szolgáltatás. A közgyűlés előtt beszéltünk ketten arról, hogy gyerekünk lesz, és kértük, hogy járuljanak hozzá a leváláshoz. Előtte a közös képviselővel is beszélt Tünde, és mondta, hogy „a gyerekem”, a közös képviselő pedig megjegyezte, hogy az Rita gyereke, nem? Mire Tünde mondta, hogy a közös gyerekünk, egy pár vagyunk, közösen vállaltuk... A közös képviselő erre csak annyit mondott, hogy ó, jól van.

IA: Igen, ez nagyon rossz a nem biológiai szülőknek. Hiszen annyi energia, törődés és munka egy gyereket együtt várni, és akkor megjegyzik, hogy nem az övé... Ez nehéz, hogy ezt a tényt így meg kell védeniük a külvilág előtt.

Rita: Igen. Emiatt is szeretném, hogy Tünde is szüljön, hogy ez így egyensúlyba kerüljön. Hogy ő is megtapasztalja azt is, amikor organikusan elismerik az anyaságát. Az is jó lesz, hogy a gyerekek testvérekként kezelik egymást, és ez kifelé is növeli a kohéziót.

IA: Van bennetek félelem a jövőtől? Sokan mondják azt, hogy „én nem vagyok homofób, de a gyerekek rossz lesz”... Persze ez homofób álláspont,

mert meg akar gátolni valamit, igazságtalanul, és fenntartani ezt a rendszert. Hiszen ha senki nem változtat rajta, így is marad.

Rita: Nem, úgy érzem, nem félünk. Úgy érzem, elég erősek és erélyesek is vagyunk ahhoz, hogy megmagyarázzuk a gyerekünknek, hogy ez nem a mi problémánk. A homofóbia a homofóbok problémája, nem a melegeké. Alapvetően rossz szemléletmód, hogy nekünk kellene az ő lelki sérülésükhöz igazodni. Persze valószínűleg nem azért homofób valaki, mert eredendően rossz, hanem mert nem látott mást, vagy azt gondolja, hogy ez a természetes.

IA: Tehát szerintetek meg tudja találni a helyét, barátokat szerezni...

Rita: Igen, mert a mi példánk is ez. Az, hogy teljesen nyíltan vállaljuk a kapcsolatunkat, a családunkat, a növekvő családunkat is. Mi nem várjuk meg, hogy ők döntsék el, hogy legyen ez, hanem ezt így találjuk, ahogy van, és az emberek nagy részének ez megnyugtató, hogy akkor nincs kérdés. Akit nem érint, akinek nincsenek saját félelmei ezzel kapcsolatban, az elfogadja. Akinek a saját félelmei azt okozzák, hogy őt ez izgatja, ő ezzel tevékenyen akar valamit kezdeni, az ritkább. Általában ez a belenyugvó homofóbia van szerintem az emberekben. De ha mondd nekik, hogy nem, ez emígy van, akkor rábólintanak, hogy jó.

Nem hiányzik az állandó coming out, az óvodától kezdve a szülői munkaközösséig, de nincs bennünk félelem. Ez van. Bele kell feccölni egy csomó energiát, akkor is, ha az ember éppen fáradt, elmondani, hogy neki két anyukája van, vagy hogy ne küldjék vissza a rajzát, ha nem apukát és anyukát, hanem két anyukát rajzol a házikóba. De ez valószínűleg elkerülhető, hiszen a beiratkozáskor már elmondjuk, hogy mi a helyzet a családjukban. Lehet, hogy lesznek olyan szülők, akik azt mondják, hogy a gyerekük nem jöhet át játszani, vagy nem hívják meg a miénket. Ha úgy érzékeljük, hogy ez kumulálódik, vagyis kiközösítik a gyereket, akkor átíratjuk másik iskolába. De mivel nekünk nincs ilyen negatív tapasza-

latunk, nem is feltételezem, hogy ez a gyerekkel kapcsolatban másként lesz. De biztos, hogy erről korán el kell kezdenünk beszélni, az önbecsülését erősíteni, felkészülni.

Munkás dolog lesz. Nem lesz könnyű ellensúlyozni, hogy a hetero családmodell van mindenhol. De én már tudatosan keresem azokat a könyveket, amik arról szólnak, hogy milyen sokféle család van.

Nemrég kezdtünk el eljárni egy olyan csapatba, akik időnként találkoznak, kétanyás családok. Az jó lesz, ha már nagyobbak lesznek a gyerekeink, hogy lesz olyan alkalom, amikor ők a többség.

Ha a mi kettőnk kapcsolatát bármikor is letagadnánk, azzal az ő számukra biztonságot jelentő erős családi köteléket tennénk egy bizonytalan, másokhoz alkalmazkodó, szolgai dologgá. Én azt akarom, hogy a gyerekeink büszkéek legyenek ránk is, és a családjukra is.

Két hónappal később:

Rita: Ha volt is bármilyen fenntartás még anyukámban Tündével kapcsolatban, az Maja születése után teljesen megszűnt, amikor látta, hogy milyen nagy szeretettel és odaadással gondoz bennünket. Az unoka persze meghozta a kedvet a kisbabákhoz, többször is érdeklődött, hogy haladunk a következővel, és milyen jó lesz, hogy megint lesz egy pici baba, mert olyan gyorsan megnőnek.

A másik nagymama és unokája között is szerelem volt első látásra! Hat hetesen vittük el bemutatni, rögtön odáig voltak egymásért – mondhatni, bejött a tervünk, hogy úgyis leomlik a fal, amint a karjában tartja a kisbabát. Velem is nagyon kedves volt, érdeklődött a szülésről, a felépüléséről. Azóta is folyamatosan kérdez a kicsiről, és lassan időszerű lesz a következő látogatás.

„MI VAGYUNK AZ OTTHONA”

Virág, Petra és Emma

Inter Alia: Elmondanád, hogyan lett a ti kétéves Emmátok? Onnan, hogy hogyan terveztétek...

Virág: Ő úgy lett, hogy mi összejöttünk Petrával hat évvel ezelőtt, és már az elején tudtuk, beszélünk is róla, hogy mi gyereket akarunk. Viszonylag hamar össze is költöztünk, és nagyon hamar kiderült, hogy ez így működik és jó. Emma pedig úgy lett, hogy egy nagyon régi barátom felajánlotta a segítségét. Inszeminációra jártunk, tehát az orvoshoz vittük el a kis poharat...

IA: Ezzel a barátoddal beszéltek arról, hogy szeretnétek gyereket, és donort kerestek?

Virág: Igen, és ő maga ajánlkozott, hogy segít nekünk. A második próbálkozásra sikerült is.

IA: És orvost hogyan kerestetek?

Virág: Őt már régen ismertük, amolyan családi nőgyógyászunk, és ő szintén felajánlotta, hogy segít.

IA: És másodszorra sikerült is...

Virág: Igen. Ez a része nagyon egyszerűen ment.

IA: Akkor nem is töprengtetek sokat, hogy ki legyen a donor vagy apa, mert amúgy is jött ez az ajánlat... Mi a tervetek, ő mennyire vesz részt az életetekben?

Virág: Ő annyit mondott, hogy úgy fog eljárni, úgy fog mondani illetve nem mondani bármit, ahogy mi szeretnénk. Ő egyébként külföldön él, házas, és ha akarjuk, elmondhatjuk, hogy ő ki, ha nem akarjuk, nem mondjuk, teljesen szabadon.

IA: És ti már kitaláltátok, hogy lesz?

Virág: Egyelőre nem tudja senki. Nem mondtuk meg senkinek, hogy ki az. Az az alap, hogy nem mondjuk el, de nyilván el fog jönni az a kor, amikor Emma már kérdezősködik, és akkor egyáltalán nem zárjuk ki, hogy megmondjuk neki, hogy ki az apuka. De majd akkor, amikor eljön az ideje. Akkor majd felmérjük, hogy milyen szinten van ő, milyen viszonyban vagyunk mi akkor éppen az apukával... Előre tervezgetni nem nagyon tudunk.

Az interneten közzéteszünk magunkról képeket, a barátaink láthatják őket. És találkoztak is többször – nincs elrejtve a gyerek. De ő nem akar apukaszerében tetszelegni. Ő egy ilyen szabad felfogású ember. És ez neki nagyon kényelmes, hogy van egy gyereke, valahol a tudatában tudja, hogy már reprodukálódott, de ugyanakkor nincs rajta felelősség, és szabadon éli az életét. Mi nem akarjuk őt bevonni semmilyen módon, a neve sincs hivatalosan megadva... Csak meghagytuk ezt a kis ablakot, hogy ha Emma igényli, akkor tudhassa, ki ő.

IA: Igen. Mindenkinnek megvan a maga saját választása a spermadonortól a nagyon is résztvevő apáig, a megoldásoknak széles spektruma van...

Virág: Ez tényleg a gyerektől függ. Most alakul a személyisége. Nem tudhatjuk, hogy mi vár ránk ebből a szempontból, milyen hatások érik. Vagy hogy ő egy kíváncsi, mindent tudni akarok gyerek, vagy nem... Amit mi egyértelműen sugallunk, az az, hogy mi vagyunk a család, a biztonság, ránk számíthat, mi vagyunk az otthona. És azt gondolom, hogy ez már látszik rajta, hogy ő biztonságban él. Tehát nem egy nyugós gyerek, aki nem tudja, hogy mikor hova kapjon, hanem tudja a helyét, tudja a mi helyünket, és teljesen rendben van.

IA: A családokat, mindkettőtök családja, tudott már a tervetektől? Vagy csak később mondtátok el, hogy gyereketek lesz?

Virág: Nem akartuk őket kihagyni, mert ez egyrészt nagy döntés, és mert annyira szoros a viszony mindkettőnk oldalán, hogy bevontuk őket. Tudták, hogy mikor és mire készülünk. Tudtak mindenről, és el is fogadták. Emmát pedig imádják mindkét oldalon. Mindkét oldalon az első unoka! Bár azóta a bátyámnak is születtek gyerekei, és ő egy gyerekes nővel házasodott össze, szóval hirtelen lett négy unoka is. Fontos volt, hogy bevonjuk őket, éppen azért, mert szoros a viszony, és jóban vagyunk. Szerintem nekik is fontos, hogy nem hagytuk őket ki ebből, részesei lehettek a családalapításunknak.

IA: És másokkal, akiknek már a terhesség alatt elmondtátok, milyen élményeitek vannak?

Virág: Az ember nyilván a barátainak mondja el először. És a barátaink szeretnek minket, hiszen azért a barátaink, ezért mindenki pozitívan fogadta. Persze voltak kérdések. Volt, aki furcsállta, meg olyan is, aki nem ért ezzel feltétlenül egyet, de azt gondolom, hogy a barátság ennél erősebb, és

ez önmagában nem akadály. Szóval elfogadják, de lehet, hogy némelyikükben van egy kis kérdőjel.

IA: Mivel kapcsolatban vannak kérdéseik?

Virág: Hát, még nem láttak ilyet. És talán félnek az ismeretlentől.

IA: De meg is mondták, hogy mi az aggályuk? A szokásos érv, hogy majd diszkriminálják a gyereket?

Virág: Persze, a diszkrimináció főleg, meg eleve hogy apa nélkül mi lesz, hogy lesz. És erre megvannak persze a sablonválaszok, sablonkérdésre sablonválaszok... Szóval hogy léteznek csonka családok, mindenféle családok... Nálunk van két ember, aki stabil, akikre Emma számíthat, ott vannak tűzön-vízen át, és éppenséggel ez két nő. De hogy szeretetben, odaadásban, törődésben nincs hiánya, az egészen biztos. Férfiszerepet nem tudunk produkálni, hiszen mindketten nők vagyunk, de nem is akarunk. Azt gondolom, hogy ha egy egyedülálló anya egyedül küzd egy kisgyerekekkel, neki sokkal nehezebb, mint nálunk, ahol van két ember. Mert a felnőtteknek is szükségük van támaszra, meg kell hogy beszélj sok mindent a pároddal... De amúgy szerintem ez nem probléma. Nem az a probléma, ha az embereknek vannak kérdéseik, vagy bizonytalanok, vagy nem mondják azt, hogy hű, persze, én ezt elfogadom! Jó, ha az emberek tisztában vannak a saját toleranciaküszöbükkel, és ezt meg tudják fogalmazni. Ezért vannak a barátok, hogy ezt megbeszéljük. Mert nyilván vannak kérdéseik. De ez így jó. Én azt szeretem, ha ki is mondják, és megbeszéljük, és nem csak fű alatt...

IA: Más intézmények, vagy ezek képviselői tudják, hogy együtt vagytok, egy család? Olyanokra gondolok, mint a szülész, a védőnő, a gyámhivatal...

Virág: A szülész orvosunk ugyanaz volt, aki az inszeminációt csinálta, ő jól ismer minket. A szülésznő biztosan tisztán látta a helyzetet, de nem kellett

neki mondanunk semmit. A terhesség alatt végig ketten mentünk a vizsgálatokra. Mindig volt ott valaki, nővér – nem gondolkodtam rajta, hogy ők vajon mit gondolnak. Nem ezzel voltunk elfoglalva.

A védőnő persze kijött hozzánk. Ha ránézett a névtáblára az ajtón, akkor látta, hogy két nő neve áll rajta. Nem mondtunk semmit, és ő sem mondott semmit. Tudta, hogy nekem ott van a párom mint biztos támasz, és amikor kérdezett valamit, és ő is ott tett-vett, minden alkalommal úgy beszélt, úgy fogalmazott, hogy kettőnknek címezte. Ezen felül meg nem éreztem szükségességnek, hogy elmagyarázzak neki bármit is.

IA: Persze, az a lényeg, hogy látja, hogy minden rendben van...

Virág: Igen, meg hogy én is el vagyok látva. A szülés után az első két hét kicsit nehéz volt, de láthatta, hogy van, aki engem is ellát, gondoskodik rólunk. Szerintem neki elég volt, hogy látta, hogy itt békesség van és szeretet.

IA: Van ez a fiktív apaság dolog, vagyis hogy mindenkinek el kell döntenie, hogy bejegyeztet valakit apaként, a donor apai jogokat is kapjon, vagy ismeretlen legyen...

Virág: Igen, két héttel a szülés után kaptam egy levelet erről. Berendeltek a gyámhivatalba. Én ott előadtam egy történetet, hogy egy külföldön élő házas ember félrelépett velem.

IA: Erre kíváncsiak voltak? Rákérdeztek?

Virág: Igen. Megkérdezték, hogy hogyan lett Emma. És megnyugtattak, hogy ha egyszer férjhez megyek, akkor a gyerek megkaphatja majd a férjem nevét...

IA: És az adatokat hogyan találtátok ki? Illetve megválaszthattátok őket?

Virág: A vezetéknev és a születési év lehetett ugyanaz, mint Petráé. Azon kiakadtak, hogy akkor fiatalabb nálam... De szerettük volna, ha megegyezik, ami lehet.

IA: Mire számítottok, hogy lesz, ha Emma nagyobb lesz? Nyilvánvalóan egyre több olyan helyzet lesz, amikor már beszél, hogy ezek előjönnek, mások megtudják, hogy ti ketten vagytok a szülei. Szoktatok erről beszélni? Van tervetek? Ha mondjuk az óvodában meg kell majd adni, hogy ki mehet érte, akkor ti kimondjátok, hogy mi két anya vagyunk, vagy mit terveztek?

Virág: Konkrét haditervünk nincsen. Ez annyi mindentől függ, hogy nem lehet rá felkészülni. A bölcsődében elmondtuk az igazgatónak, akit egyébként ismertünk, ő pedig elmondta a mi gondozónőnknek, és ő bizonyára megbeszélte a másik hárommal, akivel dolgozik. Mindenki nagy szeretettel van mindkettőnk és a gyerek iránt is. Együtt csináltuk a beszoktatást, hol mindketten, hol egyikünk, hol másikunk volt ott. A páromnak van egy beceneve, amit Emma adott neki, úgy van beírva a kis füzetbe, hogy ő az ő, de az nincs odaírva, hogy „másik anyuka”, hanem ez a becenév és a hivatalos neve. Ez eddig jól működik. Nyilván ez egy kicsi közösség. Volt egy szülői nap is, ott én speciel egy kicsit feszengetem. De szerintem heteróként is feszengetem volna, mert ez egy új helyzet...

IA: Összejött az összes szülő?

Virág: Igen. Szerintem ez amúgy is feszengetős, egy új közösségben, amikor mindenki a gyereke miatt van ott, a gyerekek meg még nem beszélnek... Szóval szerintem a többi szülő is feszengett valamennyire.

IA: Akkor erre mindkettőtöket meghívtak, ugye?

Virág: Persze, ez egyértelmű volt. Egyértelmű, hogy mi ketten vagyunk a gyerekeknek a bizalmas háttere, mindketten ott vagyunk, anyák napjára is el fogunk menni mindketten. Hogyha véletlenül olyan óvodába kerülünk, ahol ez probléma, akkor keresünk másikat.

IA: Akkor ez a haditerv, részben. Hogy próbáljátok megtalálni azokat a közegeket, ahol nem probléma.

Virág: Igen. Illetve azt gondolom, hogy mi olyan nyitottan és olyan őszinteséggel kezeljük ezt a dolgot, hogy erre eleve nagyon kevés ember tud utálattal vagy elfordulással reagálni.

IA: Ezt már többen is mondták. Hogy ha nyilvánvaló, hogy ők egy pár, ők a szülők, és ez van, azt kimondás nélkül vagy kimondva is teljesen elfogadják.

Virág: Igen. Látják azt is, hogy a gyerek rendben van. Ha elhanyagolt, vagy szorongós, lelkibeteg gyerek lenne, akkor nyilván lenne ebből probléma. De látják, hogy rendben van, szeretettel van körülvéve. Nem fogunk titkolózni, mert annak nincs értelme, nem fogjuk azt mondani soha a gyerekeknek, hogy titkold azt, hogy itthon mi van... Ezt nem.

IA: Igen, akkor ő azt élné meg, hogy a családja mégsem stabil valamilyen szempontból...

Virág: És ráadásul akkor nem lennénk a társadalom része. Én azt gondolom, hogy azt kell megtanulnia, vagyis nekünk az feladatunk, hogy megtanítsuk neki, hogy ő ő, és ő azért szerethető, ami ő, és mi itt vagyunk neki, tokkal, vonóval. Embereket nem akarok, nem is tudok megváltoztatni. Én nyitott vagyok, és beszélgetek bárkivel, ennyit tudok tenni. Tehát ha Pistike nem játszik vele, akkor nem játszik vele. És ha nem hívja meg Pistike a szülinapi partijára, akkor nem hívja meg. Lehet, hogy ebből lesz feszültség, de

ha az lesz, akkor felveszem a telefont, és megbeszélem Pistike szüleinek, hogy jöjjenek el hozzánk egy kávéra...

IA: Akkor ezeket már végiggondoltatok, beszéltetek róla...

Virág: Hát ez így felmerült. Majd meglátjuk. Nyilván még nem beszél, tehát nem mondja el a bölcsiben, hogy hol voltunk, kikkel voltunk. Később majd biztosan lesznek keresztkérdések. De hát egyszerűen meg kell vele értetnünk, hogy ez teljesen rendben van.

IA: Azokban az országokban, ahol már évtizedek óta vannak gyerekek, akik azonos nemű szülőkkel nőnek fel, vannak kiadványok, mesekönyvek is a családok sokszínűségéről. Illetve van minta: mondjuk családi napok vagy programok, sok-sok gyerekes családdal és LMBT szülőkkel...

Virág: Ilyen nekünk is van kicsiben! Összejárunk, több gyerekes, kétanyás család. Nem vagyunk ugyan olyan sokan, de ahhoz képest, hogy kis ország vagyunk...

IA: És ennek akkor az is lényeges eleme, hogy a gyerekek lássák, hogy vannak ilyen családok?

Virág: Persze. És szerintem a szülőknél is fontos, hogy beszélgessünk. Minket is megerősít. Mert persze hogy vannak helyzetek, amikor nekünk is furcsa a világ, vagy idegenkedünk az egész helyzettől. Például mi mostanában rengeteg esküvőn voltunk, a barátaink házasodnak, abban a korosztályban vagyunk. És megjelenünk ketten egy gyerekkel. Most is voltunk egy esküvőn, és a menyasszony a nemzetközi asztalhoz ültetett minket. Ott a szemem sem rebtent senkinek, amikor a párom mondta, hogy „my partner”, vagy akármi, meg hogy én szültem. Míg ha leültünk volna a magyar asztalhoz, a Bocskai mentés, ötgyerekes magyar család mellé, lehet, hogy ott furcsa lett volna. De nyilván a barátaink is tisztában vannak a helyzettel, és

olyanokhoz raktak minket, akiról tudták, hogy ez nem lesz probléma. Aztán volt, aki odajött beszélgetni, és volt, aki nem. Mi nyitottan várunk mindenkit... Vagy hogy volt bennem ez a feszengés a bölcsődei szülő-találkózón. És hogy nem házasodhatunk össze. Ezekben annyival könnyebb a heteroszexuálisoknak... Például az én szüleim elfogadják a családjukat, de vannak helyzetek, amikor nem szívesen mondják, hogy a gyerekek egy nővel él. Szóval nehezebb az életünk, mint a heteroszexuálisoké, ezekben a dolgokban.

IA: Mennyi esélyt láttok rá, hogy itt is örökbe lehessen fogadni a partner gyermekét? Európa nagy részében ez már így van. Ha nem is lehet „külső gyereket” örökbefogadni, azt a gyereket, akít a pár úgyis nevel, vagyis az egyikük biológiai gyermekét a másik örökbefogadhatja. Még ha az állam vezetése vagy a kormány konzervatív is. Felismerték, hogy az a helyzet, hogy a gyereket mindenképpen együtt nevelik a szülei, és neki rossz, ha nem lehet a jog előtt is két szülője.

Virág: Szerintem erre mostanában nincs esély. Arra is gondoltunk, hogy ha minden kötél szakad, akkor mindent eladunk, és elmegyünk innen.

IA: Akkor erről már beszéltetek, hogy ha olyan probléma lenne, amit nem tudtok megoldani, elmentek?

Virág: Igen. Ha olyan atrocitások érnek minket, illetve a gyerekeinket... Őt nem fogjuk annak kitenni, hogy bárki, aki elvakult és idióta, tönkretégye. Mert ő egy fantasztikusan csodálatos kis lény. Őt tűzön-vízen keresztül megvédjük. Engem nem érdekel, ha nem dolgozhatom a szakmámban, én elmegyek akár kertésznek, de annak nem teszem ki, hogy őt tönkretégyék.

*„SZERETNÉNK SZEM ELŐTT TARTANI, HOGY MI
LENNE IDEÁLIS ESETBEN”*

Zita, Györgyi és Fruzsi

Inter Alia: Hú, Fruzsi most felnézett... De újra elalszik – akkor kérdezek, rendben? Az első kérdésem az, hogy hogyan lett a ti nyolchónapos nagy-lányotok.

Zita: Hát, 2005-ben megismerkedtünk...

Györgyi: És ez rögtön szempont volt, az elejétől kezdve, hogy majd lesznek gyerekeink. Beszélgettünk erről.

IA: Akkor kettőt is szeretnétek?

Zita: Hármat is, vagy négyet, ha az időnkbe belefér!

Györgyi: Igen, Zita is szeretne szülni. Én úgy voltam vele, hogy nekem egy gyerek elég. Akárhogyan: örökbefogadva, vagy ha ő szüli, akárhogy, egy gyerek. De aztán akkora élmény volt a terhesség is, meg most Fruzsi, hogy bármikor szívesen előlről kezdeném. Szóval szerintem nem marad egyedül.

Zita: Egy idő után elkezdtek körbejárni a lehetőségeket, hogy hogyan lehet ezt megoldani.

Györgyi: Igen, és egy-két helyen nem jött össze. Nem akartak velem foglalkozni egyedülállóként. Azt mondták, hogy majd ha lesz férfi társam, akkor menjek vissza. Mert nem vagyok még olyan idős. És egészségügyileg minden rendben volt, ez derült ki a vizsgálatokból. Egy nagy történettel készültem, hogy mióta próbálkozom, és eddig nem jött össze... Azt nem vállaltuk, hogy lesbikusként menjünk. A törvényi szabályozás miatt egyedülállóként kellett megjelennem. A bejegyzett élettársi kapcsolat is ugye akadály, nem köthetünk, mert Zita is nemsokára megy az orvoshoz. Végül sikerült találni családi, baráti körben olyat, akivel ez kivitelezhető volt. Kiskapukkal, végül is. Pedig először nem így akartuk.

IA: A donor kérdéséről hogyan gondolkodtatok?

Györgyi: Hű, én biztos, hogy ismeretlent akartam, az első pillanattól. Van-
nak erről internetes fórumok, és többen is írták, hogy milyen fontos, hogy a gyerek ismerje az apát, de ez nekem annyira nem volt szempont. Nem volt olyan barátunk sem. Szóval egyértelmű volt, hogy csak ismeretlen donor jöhet szóba, ha ez így kivitelezhető. És hát én rászántam éveket. Azt gondoltam, hogy évekig tart, mire találunk orvost, aki szóba áll velünk, aztán évek telnek el, mire sikerül... Ehhez képest elsőre összejött a mi kis csodababánk! Nagy szerencse volt ez, meglepetés. Éppen a megismerkedésünk ötödik évfordulóján vittük haza a kórházból!

IA: Miért nem akartatok ismert donort?

Györgyi: Egyszerűen nem fér bele a családképembe. És persze olyan érveink is voltak, hogy nem akarunk még valakit, akinek jogai vannak. Így is elég nagy probléma ez a kérdés. Nem volt olyan barátunk sem, akit megkértünk volna, de ha lett volna, akkor sem. Ha belegondolok, hogy valaki más elviszi Fruzsit, akár csak egy órára... Hát nem. Mi ketten vagyunk a szülei, és ez így jó.

Zita: Hogy valakinek az engedélye kelljen mondjuk egy útlevél-kérelemhez... Szóval ez szóba sem került. Illetve csak olyan szinten került szóba, hogy ez nem jó. Az is ott van, hogy bármikor benyújthat egy apasági keresetet. Engem így is éppen eléggé frusztrál, hogy a gyerekhez szinte semmilyen jogom nincsen. Van úgy, hogy ha Fruzsi elalszik este, akkor én rázendítek, hogy jaj istenem, mi lesz, ha te meghalsz, akkor Fruzsit elveszik tőlem... Mondjuk Györgyi szülei...

IA: Utánanéztetek a lehetőségeknek, hogy milyen papírokat lehet megírni, nyilatkozatokat tenni?

Zita: Most fogunk intézni ilyeneket. A gyámnevezést is. Persze kérdés, hogy ha a nagyszülők benyújtanak egy ilyen igényt, az nem lehet-e erősebb... Szóval most kezdtünk el ennek utánajárni.

Györgyi: Mindenesetre úgy voltunk vele, hogy mi ketten legyünk szülők, nekünk legyenek gyerekeink, így legyünk egy család. Igazából fel sem merült, hogy keressünk valakit.

IA: És sikerült olyan orvost találnotok, aki tudott intézetből fogadni donoranyagot...

Györgyi: Igen. Ehhez végül az kellett, hogy ismerős legyen. Pedig mi eredetileg nem akartunk ismerőst. A meddősségi centrumokban, ahol jártam, megkérdeztem azt is, hogy harmincöt évesnél idősebb nőket vállalnak-e, mert Zita ahhoz már közelebb áll, erre viszont azt mondták, hogy nem foglalkoznak ilyen idősekkel, mert akkor már túl kicsi az esély... Pedig olyan orvosokat próbáltunk keresni, akik a sajtómegjelenésük alapján nem keményvonalas konzervatívok, de hát náluk sem ment.

IA: Viszont elsőre sikerült! Más intézményekkel és emberekkel hogy voltatok? A szülészorvos vagy a védőnők tudta, hogy együtt vagytok?

Györgyi: A szülészorvosnak nem mondtuk el, de biztosan tudta.

Zita: Én is ott voltam minden vizsgálaton, minden ultrahangon, be is mentem Györgyivel...

Györgyi: Szóval tudta, bár nem mondtuk ki. De hát tudta, hogy ott van a barátnóm, meg hogy nincs bejegyezve apa...

IA: És akkor Zitát szülőnek tekintették, amikor Fruzsi megszületett?

Zita: Sajnos én nem tudtam bent lenni, mert tizenkét órán át tartott a vajúdas... És nekem kint kellett várakoznom. Ezt nem is értem, miért van így, ráadásul kényelmetlen kis székek voltak ott, és a születés előtt két órával már nem bírtam felállni, úgy beállt a hátam. Egyszerűen nem bírtam felállni.

Györgyi: Szóval mondták, hogy kimegyünk a barátnőjéért, és anyukám jött be.

IA: Hát akkor majd legközelebb, akkor biztosan sikerül... Tehát Györgyi anyukájával várakoztatok? Jó viszonyban vagytok?

Györgyi: Hát igen, az unokának feltétel nélkül örülnek. Az anyukám még halasztotta volna, a korom miatt. Apukám viszont már évek óta várta az unokát. Mondtam, hogy nekem nem lesz férjem, ne számítson erre a verzióra. De őt nem érdekli, hogyan, akárhogyan...

IA: Azt látom, hogy több interjúalanynál nem egyforma az elfogadás mértéke a családokban. Általában a biológiai anya családja inkább örül és támogató, fordítva pedig kevésbé...

Zita: Nálunk is nagyjából ez a helyzet.

Györgyi: De azért Zita anyukája is kulturáltan viszonyul a családunkhoz, egy szóval sem mondta, hogy nem, és a kapcsolatunkat sem utasította el... Igaz, annyit érzékelünk, hogy a testvére gyerekei más státuszban vannak.

Zita: Igen, van egy nővérem, és náluk van két kisfiú. Kicsit idősebbek Fruzsínál – és ők az elsők. Tehát Fruzsi nincs unokaként kezelve. Csak egy nagyon édes kislánként, akit hetente meglátogat, meg szeret...

IA: Ez miben nyilvánul meg? Hogy ő nem annyira unoka, mint a másik két unoka?

Zita: Sokkal gyakrabban beszél róluk, látogatja őket, gyakrabban vesz nekik ajándékot...

IA: Lehet, hogy Fruzsiról nem is beszél a környezetének?

Györgyi: De, a munkahelyén tudják. Ott mondja, hogy jön Fruzsihoz, sőt, az unokájához... Szóval a munkatársai elvileg tudják. Olyanokban jön ki, hogy „Kingáék többet kapnak, mert ők négyen vannak”. Tehát ők négyen vannak, Zita meg egyedül...

Zita: De nem az anyagi dolgokról van szó. Hanem például amilyen gyakran jön – körülbelül háromszor megy a testvérem gyerekeihez, míg egyszer Fruzsihoz.

IA: És a nővéred hogyan viszonyul a családodtokhoz?

Zita: Hát... Volt olyan, hogy megjegyezte, a gyerekeknek inkább mondjuk azt, hogy valahol van apuka. És ha azt mondják a gyerekek, hogy a baba Györgyié és Zitáié, akkor kijavítja őket, hogy nem: Györgyié.

Györgyi: Persze a gyerekek tudják, hogy hárman élünk együtt. És amúgy az eszükbe sem jut, hogy ki szülte. Megkérdeztük tőlük, és fogalmuk sincs.

Zita: De volt ilyen megjegyzés. De ezen túl... Közösen játszanak a gyerekek, gyakran látogatjuk egymást, jó a kapcsolatom a testvéremmel.

Györgyi: És találkozunk ismerősökkel, akiknek ő mondta el, hogy mi egy család vagyunk, tehát nem titkolózik. Egy fórumra is beírta, hogy jöttek hozzánk, és hogy milyen ajándékot kaptak... Tehát titkolni nem titkolja.

Tulajdonképpen nagyon kulturáltan állnak a dologhoz, de azért jó lenne, ha kifejezetten úgy bátorítanának, mintha heterók lennénk! Ami nem így van. De ez mindig kérdés. Én szeretném, ha pozitívabbak lennének...

Zita: Az a baj, hogy mi is általában másokhoz hasonlítjuk a környezetünket. Hogy vannak azok, akik teljesen elutasítanak minket, megölnének minket, a szüleink pedig nem, tehát mennyire jó fejek...

IA: Igen, tulajdonképpen jobban kellene támogatniuk azt, aki amúgy hátrányos helyzetben van.

Zita: Igen, én is azt szeretném, ha látnák, hogy engem mennyi hátrány ér, és pont ezért kellene többet adniuk érzelmileg, mint mondjuk a testvéremnek, aki mindent megkap az élettől.

Györgyi: Persze vannak, akik elfogadják ezt. Hogy meleg vagyok, és akkor nekem ez jutott. Mi viszont szeretnénk szem előtt tartani, hogy mi lenne

ideális esetben... Meg Fruzsina is azt szeretnénk, hogy ha ez ütközőpont is a nagyszülőkkal, akkor is fogadják el teljesen a családukat. Hogy két anyja van. Elvárható lenne, hogy így viszonyuljanak hozzánk.

Zita: Viszont a barátaink kellemes meglepetést okoztak. Nekem gimnáziumi, húszéves barátságaim vannak...

Györgyi: És úgy tűnik, hogy még a mélyen vallásosak is, akikről úgy gondoltuk, hogy ez ütközik az elveikkel, megmaradtak, elfogadják a dolgot.

És abból a szempontból is könnyebb, mint amire számítottunk, hogy agódtunk, hogy ha megyünk majd a rokonokhoz, nagynénikhez, akkor megkérdezik, hogy mi lesz az apaképpel... De nem kérdezte soha senki.

IA: A védőnők volt nálatok?

Györgyi: Igen. De már amikor először be kellett mennem a kiskönyvért, nekem esett, hogy így nem lehet gyereket vállalni, egyedülállóként! Kioktatott, ellenséges volt. Nem is engedték be aztán a lakásba. Minden kérdésnél, az olyanoknál, hogy az apa foglalkozása, iskolai végzettsége, mind-egyiknél leragadt. Hogy akkor mégis mondjak valamit! Hiába mondtam neki, hogy nincs apa, nem mondom.

Az volt még vicces, hogy ezekben az intézményekben, akármikor, akárkinél szóba került az apa, az volt a fő érvük, hogy perelhetem! Írjam be mégis, hogy ki az, mert perelhetem. Tehát nem az volt, hogy apuka majd elvihetné moziba, vagy amit az apák szoktak csinálni, hanem hogy perelhetem.

IA: Ezt a fiktív apa dolgot rendeztétek akkor?

Györgyi: Igen.

IA: Volt valamilyen igényetek, hogy milyen adatokat szeretnétek?

Zita: Én úgy voltam vele, hogy ha az én teljes nevemet nem lehet megadni, akkor mindegy. Így Györgyi választott egy nevet.

Györgyi: Kicsit azért sokkolt minket az idézés, rögtön Fruzi megszületése után. olvastam róla, tudtam, hogy jön, de erre a fenyegető hangnemre nem számítottam. Aztán meg azt javasolták, hogy inkább majd hároméves korában rendezem, hátha addig hajlandó leszek pert indítani. Abszolút fiktív nevet adtam meg. Többször be kellett mennem, mindig elmondtam, hogy nem, tényleg nincs apa, nem kívánom később sem bejegyeztetni. Azt várták, hogy hátha fellebbezek. Szóval el akartuk rendezni.

IA: Zita, a munkahelyeden tudnak a családotról?

Zita: Fruzi születése előtt nem ott dolgoztam, ahol most. Az előző munkahelyemen tudták, hogy leszbikus vagyok, és Fruzi születése előtt körülbelül két hónappal előálltam azzal, hogy hamarosan kislányunk születik, szeretnék majd másfél-két hónap fizetés nélküli szabadságra menni. Utána rendszeresen érdeklődtek, hogy hogy van a kismama, hogy fejlődik Fruzi... És amikor megszületett, elmehettem szabadságra. A jelenlegi munkahelyemen nem tudnak rólam ilyen magánéleti dolgokat, de nem is igazán beszélgettem még senkivel, és nem is úgy tervezem, hogy sokáig maradnék.

IA: Mit terveztek, mennyire nyíltan beszéltek a családokról, ha Fruzi bölcsődébe vagy óvodába megy?

Zita: Mindenképpen úgy akarunk odamenni, mint anyuka és anyuka. Olyan óvodát kell találnunk, ahol ezt tudomásul veszik és elfogadják.

Györgyi: Az is milyen jó lenne, ha ülnénk a játszótéren egy padon, és egy másik padon is ülne egy leszbikus pár! Vagy meleg apukák. Biztosan vannak

mások is itt a kerületünkben, csak nem ismerjük őket. Korábban az utcán előfordult, hogy láttunk más leszbikus párokat, és egymásra néztünk. De most, hogy babakocsival látnak minket, már nem néznek ránk, gondolom, azt feltételezik, hogy gyerekek csak a heteró nőknek van.

IA: És mikorra tervezitek a következő babát?

Zita: Mostanában! Most fogok menni vizsgálatokra, egy-két hónapon belül.

„AZT IS TUDJA, HOGY AZ ÉN FIAM”

Barbara, Zsófi és Balázs

Inter Alia: Zsófi itt játszik a kertben a kisfiatokkal, amíg mi beszélgetünk... Az az első kérdésem, hogy hogyan lett Balázs, hogy terveztétek?

Barbara: Szerettünk volna gyereket így együtt. Nem is tudom, hogy jött ez, már nagyon régen... Mindketten szerettünk volna korábban is, és ahogy beszélgettünk, feljött, hogy szeretjük egymást, együtt élünk, és milyen jó lenne egy gyerek. Először arra gondoltunk, hogy jó megoldás lenne, ha mindkettőnk génjeit hordozná, és ennek egy útja lehetett volna: Zsófinak van egy bátyja. Először úgy tűnt, hogy ez működhet is, de aztán ő meggondolta magát. Akkor hirtelen nem is tudtuk, merre induljunk tovább. Sokat gondolkodtunk ezen, hogy mi lenne a jó megoldás, hogy egyáltalán ismerjük-e az apát vagy ne, donor legyen, ne legyen donor... Millió kérdést végig kell ilyenkor gondolni. Arra jutottunk, hogy szerintünk a gyerekek az a legjobb, ha lehetővé tesszük, hogy később megismerje a biológiai apját. Mert minden ember kíváncsi a származására, próbálja kötni magát valahova, megérteni, hogy egyes dolgokban, tulajdonságaiban miért lett ilyen vagy olyan... Szóval azt szerettük volna, ha ismeri az apját. És akkor már célirányosan úgy kerestünk apát, akit kedvelünk, aki a barátunk, és aki nem egyszeri esetnek gondolja ezt a dolgot, hanem megmarad a mi életünkben és a gyerek életében is. Persze nem jogilag, de biológiailag. Egy nagyon kedves barátunkat választottuk, aki egy rendkívüli fiatalember, minden szempontból. A külső adottságai, a lelki adottságai, az értelmi képességei,

a világhoz való hozzáállása olyan, amilyen igazán tetszik nekünk, és szerintünk a későbbiek során is pozitív, segítő támasza lesz a gyerekeknek. A legszebb az egészben az, hogy ő volt a legbüszkébb arra, hogy őt választottuk! Megtiszteltetésnek tekintette. Ez is jellemző rá, egy igazi jó ember.

Amint ez eldőlt, mindenféle egészségügyi tesztekkel elvégeztünk, mi is, ő is, HIV-tesztet, meg mindent, amit ilyenkor kell... És beindult a projekt. Utólag elmondva talán furcsán hangzik, de nagyon egyszerűen ment. Feljött hozzánk, félrevonult, majd egy idő után megjelent, kezében egy üvegcsé ebihalacska, és elment. Mi pedig házi módon, a klasszikus fecskendővel megoldással csináltuk. Számolgattuk a napokat, hogy mikor jó, és akkor szóltunk a fiúnak. Ő jött, adta, elment, fecskendővel be, és a negyedik alkalommal sikerült. A negyedik hónapban. Szóval nagy szerencsénk volt, hogy ilyen gyorsan! Akkor még nem is tudtuk, milyen szerencsések vagyunk. Azóta megjártuk a hadak útját. Miután megszületett kilenc hónapra a mi gyönyörű csemeténk, nagy boldogságunkra, mi nem hagytuk abba a próbálkozást. Mivel eredetileg sem határoztuk meg, ki fog szülni kettőnk közül, hanem úgy voltunk vele, hogy sorban, ahogy sikerül, ezért Balázs születése után tovább folytattuk velem, hogy legyen kistestvére is. Közben kiderült, hogy vannak hormonproblémáim, meg egyebek, tehát sajnos úgy tűnik, hogy a sors kicsit késlelteti a kistesó érkezését, de reméljük, csak egy kicsit...

Szóval mi igazából egy kétgyerekes családot tervezünk, ahol a gyerekek biológiai értelemben is testvérek, legalábbis féltestvérek, és azonos a vezetéknevük. Erre is sok megoldás van. Gondolkodtunk, hogy felvesszük egymás vezetéknevét, vagy hogy a gyerekek legyen olyan vezetékneve, ami a kettőnkéből adódik össze, szóval sok variáción végigmentünk, de végül arra jutottunk, hogy a gyerekek fontos, hogy kötődjön az apjához is, ezért az ő vezetéknevét kapta. Fiktív névválasztás alapján. Tehát tulajdonképpen kicsit a törvényi lehetőségeket kihasználva próbáltunk a valódi helyzethez közelíteni, amikor ő a legközelebb áll ahhoz, hogy az apja legyen... De jogilag védjük magunkat annyira a jövőtől és bármitől, amitől ilyenkor tartani

lehet, hogy soha senki el ne vehesse tőlünk a gyereket. Ezért az apjától azt kértük, hogy jogilag ne legyen köztük kötelék, és nem jegyeztettük be.

IA: És akkor ő nem is ragaszkodott ehhez.

Barbara: Nem, ez baráti alapon megy. Mi annyit kértünk tőle, és ez így is megy, hogy tartsa a kapcsolatot a fiával: annak idején meg fogja tanítani borotválkozni, vagy állva pisilni... Egy csomó olyan dologra, amire mi nem tudjuk. De ő alapvetően tiszteletben tartja, hogy Zsófival mi ketten vagyunk Balázs tényleges szülei, a családja. Az adatok, amiket a fiktív apának megadtunk, majdnem teljesen megegyeznek az övéivel, persze nem teljesen, mert azt nem lehet. És úgy tervezzük, hogy ez ugyanígy lesz a második gyerekekkel is. Vagyis így lesz a lehetőségekhez képest kerek a történet.

IA: Viszont ha neked nem jön össze otthon, akkor ez hogyan fog működni? Az orvosnál élettársként kell megjelennetek, és neki vállalnia kell az apaságot, nem?

Barbara: Igen, ez engem is aggasztott, meg is beszéltem az orvosunkkal. De ő mondta, hogy ezzel ne törődjünk. „Kérem, maguk itt leadják nekem a jogi igazolást, hogy maguk élettársak, és akkor mehet az asszisztált reprodukció – de onnantól kezdve maguk bármikor összevezeshetnek, és nekem arról nem kell tudnom. Amikor a gyerek megszületik, az már egy másik helyzet. Akkor majd nyilatkoznak az apáról, úgy, ahogy akarnak.”

IA: Az orvosod tudja, hogy ti Zsófival alkottok családot?

Barbara: Hát ez bonyolult. Véletlenül úgy alakult, hogy az orvosunkkal a kórházon kívül, a magánéletben is összefutunk néha. Szóval tudja, hogy így élünk édeshármásban, volt már, hogy a karácsonyi ünnepek alatt bekopogott hozzánk elmondani egy-két instrukciót az aktuális hormon-

kezelésemről... Tehát nyilvánvalóan látja, mi a helyzet, de soha nem beszéltünk erről. Ő nem kérdi, mi meg nem mondjuk.

IA: És a családotok, a barátaitok? Ők hogyan fogadták a hírt, hogy gyereket vállaltok?

Barbara: A családdal nagyon nagy szerencsénk van, mert ők száz százalékgig támogatnak minket. Rengeteg segítséget kaptunk tőlük. A tizenkettedik hét körül mondtuk el, és nagy volt az öröm mindkét oldalon! Végig mellettünk álltak a várakozás hónapjai alatt, és persze azután is. Csak egy példa az elfogadásra: a szülés után én gyakorlatilag napokig bent voltam a kórházban Zsófi-val és a picivel, és ezt azért tehettem meg, mert közben a szüleim minden terhet levettek a vállunkról. Feljöttek vidékről, takarítottak, bevásároltak, sütöttek, főztek, több hétre előre telepakolták a hűtőszekrényünket, sőt egy kis táblázatot is készítettek, és kiragasztották a hűtőre, hogy melyik nap mit kell kivenni és megenni, hogy erre ne legyen gondunk, ha hazamegyünk. Szóval mindkettőnk családja imádja a gyereket. Nagy szerencsénk van a családdal.

A barátaink körében – igazából nem tudom. Tudták rólunk, nem volt nagy meglepetés senkinek.

IA: A szülészorvos tudta, hogy egy pár vagytok?

Barbara: Igen, és ennek köszönhetően közösen, szinte együtt szültünk. A szülészorvos mindennel tisztában volt, és segített, hogy együtt lehessünk. Egy másik lánypártól kaptuk a címét, és úgy mentünk oda hozzá, hogy mi együtt vagyunk, együtt várjuk a babát, és nagyon természetes volt minden.

IA: Beszéltetek már róla, hogy mi lesz, ha Balázs bölcsődébe, óvodába jár majd? Hogyan tervezitek?

Barbara: Balázs még nem jár bölcsődébe, és talán nem is fog. Igazából, ha nálam is összejön a baba, a második gyerekünk, akkor nem maradhatunk mindketten itthon. Mint akármelyik családban, valakinek dolgoznia kell ahhoz, hogy meg tudjunk élni. Arra jutottunk, hogy mivel én keresek jobban, ha megszületik a második gyerek, vele is Zsófi marad itthon. Nyilván a lehető leghosszabb szabadságot, betegszabadságot kiveszem, de utána visszamegyek dolgozni. Persze ezért is igyekszünk, hogy minél hamarabb összejöjjen a kistestvér, hogy Zsófi még a saját jogán, tehát a Balázs után járó GYES időszakát tudja itthon tölteni együtt a két kicsivel.

IA: És később, ha mentek majd bölcsődébe, óvodába, ahol fel kell tüntetni a másik szülőt, illetve hogy ki viheti el a gyereket... Lehet, hogy még nem tudjátok, csak kérdezem, hogy beszéltek-e már róla, hogy lesz ez.

Barbara: Ez nagy dilemma. Mindenféleképpen nagyon gondosan szeretnénk bölcsődét és óvodát is választani, olyat, ami a gyerek fejlődését a lehető legjobban szolgálja, és ami viszonylag kics csoportos, ahol tudnak a gyerekek rendesen foglalkozni, ahol esetleg speciális foglalkozásokat is tartanak, zenét és nyelvet tanulhatnak... Ilyeneket nézegettünk is már, és azt láttuk, hogy ezek a mi elképzeléseinknek megfelelő óvodák többnyire magánóvodák. Annyira azért nem állunk jól anyagilag, tehát fontolgatjuk erősen, hogy mit csináljunk. De megpróbáljuk, aztán meglátjuk, hogy bírjuk. És azt feltételezzük, hogy ahol fizetünk, ott majd tudomásul veszik a helyzetet. Nyilván el fogjuk mondani. Nem ez lesz a fő téma, nem így fogunk beállítani, de ha megkérdezik, hogy a gyerekek kije ez, akkor elmondjuk. A gyerek annyi álságos dolgot tapasztalhat még később az életében, hogy ne mi tanítsuk meg hazudni! Ha mi egy családban élünk, és mi vagyunk a szülei, ezt nem kérdőjelezhetjük meg, nem mondhatunk olyat, hogy a másikunk csak anyukának a barátnője... Az a legfontosabb, hogy ő ne zavarodjon össze, tudja a saját identitását, hogy hová tartozik, milyen családba. És ha ennek az az ára, hogy nekünk egy ismerkedés során három kellemetlen percet ki kell bírni valakivel, akkor kibírjuk. És aki ezt nem

hajlandó tolerálni, annál nincs keresnivalónk, ahhoz nem is vinném a gyereket, mert ott súlyos bajok vannak.

IA: Szerencsére egyik interjút adó anyapár sem tapasztalt ilyesmit...

Barbara: Mi még pláne védettek vagyunk, mert a családjunk, a barátaink és a munkahelyi környezetünk is elfogad minket, és mivel Balázs egyelőre még csak otthon van, mással eddig még nem szembesültünk. Az én családom rajong Zsófiért, és én is otthon érzem magam Zsófi családjában. A gyerek mindenki szeme fénye. Szóval mi nem találkoztunk még elítélő véleményekkel. A barátaink is tudják, mi a helyzet, de még a főnököm is. Sőt, kérdezi, hogy mikor viszem be a gyereket megmutatni. Ismernek mindkettőnket, és szeretnek minket. Egyébként Zsófi is ott dolgozik, ahol én. És van vagy nyolc kép a gyerekről az íróasztalomon, és senki nem kérdezi meg, hogy „ez nem a Zsófi gyereke”? Mert tudják, hogy mi együtt vagyunk, és hogy az én gyereke is. Szóval nem tudom, hogy milyen lesz, ha majd nagyobb közösségekbe kerülünk, ezzel még nem találkoztunk.

IA: És az apa mennyire vesz részt az életetekben?

Barbara: Ő vidéki, és nagyjából havonta jár Budapesten, akkor beugrik, megnézi a gyereket. Szóval benne van a gyerek életében, de minimálisan. A gyerek tudja, ki az apja, később kérdezhet tőle bármit... Ő egyébként heteroszexuális, biztosan lesz saját családja is. De egyértelmű, hogy mi, Zsófi és én vagyunk a gyerekek szülei.

IA: Magyarországon még nagyon kevés minta van, nincsenek könyvek, látható LMBT családok... Ti ezen gondolkodtatok, hogy majd hogyan beszélitek meg Balázssal, hogy neki két anyukája van, egy olyan társadalomban, ami ezt ellenezheti?

Barbara: Alapvetően a legjobb őszintének lenni, és az egészet természetesen kezelni. Nincs is más választásunk. Amint ez a kérdés felmerül, meg kell beszélnünk, hogy sokféle család van. Sok olyan család van, ahol apuka és anyuka van, de néha van ez másképp is, sok családban apuka és anyuka külön él, vagy csak apuka van, vagy csak anyuka, vagy úgy, mint nálunk, két anyuka, esetleg két apuka él együtt... És ő egy ilyenbe született. És milyen jó neki, hogy két anyukája van, és van apukája is! Arra tanítjuk, hogy ezt így kezelje, hogy ő is ugyanezt tudja majd válaszolni, ha később támadások érik.

IA: Feltételezed, hogy érik ilyenek?

Barbara: Ó, igen. A gyerekek kegyetlenek. Én egy borsodi átlagos általános iskolába jártam, nem egy elit környékre. És emlékszem még, hogy a gyerekek hogyan csúfolják egymást... Jó iskolaválasztással ezen lehet valamennyit segíteni. Azt akarjuk, hogy liberális, toleráns szemléletű iskolába járjon.

De visszatérve a kérdésre, vannak barátaink, hasonló kétanyás családok, akikkel összejövünk, beszélgetünk. Hogy a gyerekek is lássák, hogy ilyen közeg is van, és ez egy normális dolog, és rajtuk kívül is sokan élnek így. Az is jó, hogy folyamatosan növekszik a társaság.

Egyébként az ismeretségi körünkkel összevetve mi azon szerencsések közé tartozunk, akiknek nemcsak a barátok, hanem a család is támaszt jelent. A családban is van sok kisgyerek, velük is rendszeresen összejárunk, és így Balázs azt látja, hogy mi is csak egy ugyanolyan család vagyunk, mint mások. Nyolcvanöt éves a nagymamám, és ő megkérdezte, hogy Balázs vagy esetleg a második gyerek továbbvihetné-e a néhai nagyapám zsidó nevét. Zsidó család, a név továbbvitele fontos neki. Hogy az én szőke, kék szemű fiam vigye tovább az én zsidó nagyapám nevét... Pedig ő nem egy modern ember, nem mai ember. Tudja, hogy nem az én vérem, de azt is tudja, hogy az én fiam.

„MINDENKÉPPEN LAZÁN KELL KEZELNI”

Anna, Réka és Samu

Inter Alia: Samu most megy óvodába, hároméves nagyfiú. Az az első kérdésem, hogy hogyan lett ő nektek.

Anna: Akkor már tizenkét vagy tizenhárom éve élünk együtt Rékával, szóval ez már történelem... Mindjárt az elején megbeszéltük, hogy lesz gyerekünk. Alig néhány hónappal azután, hogy együtt voltunk. Szóval az már akkor egyértelmű volt, hogy egyszer majd lesz. Az is egyértelmű volt, hogy én fogok szülni, tehát Réka nem fog, ami aztán megkérdőjeleződött... Azóta gondolt már arra, hogy jó lenne, ha ő is szülne. De a családja, a gyerekkora miatt nem érezte magát alkalmasnak erre, és közben ki is szaladt az időből.

Amikor belevágtunk, még nem úgy nézett ki, hogy ez valamilyen törvényes úton megoldható, ezért feladtunk egy hirdetést a Narancsban. Ez augusztusban volt. Szeptember közepén jelentkezett az első és utolsó férfiú, akivel Réka rögtön találkozott is.

IA: Ő egyedül ment el vele beszélgetni?

Anna: Igen, azt beszéltük meg, hogy ő megnézi. Persze a fiú mindjárt a lelkébe gázolt. Közölte, hogy ő vállalja, még így is, hogy két anyja lesz... Mert ő a hirdetésből arra gondolt, hogy mi egy heteró pár vagyunk. Szóval hogy nem lép vissza, de a mi felelősségünk lesz, hogy ezzel a fertővel, amiben élünk, szembesítsük majd a gyerekünket! Itt azért megakadt egy kicsit a

fonal, de mivel nem volt más, és más baj nem volt velem, megbeszéltük, hogy próbálkozunk. Októberben próbálkoztunk először. És elsőre sikerült.

IA: Ez furcsa, hogy fertőről beszélt, de azért benne volt...

Anna: Hát nem mindenben gondolkodik sokat, és könnyen befolyásolható... Szerintem életében nem volt meleg ismerőse rajtunk kívül. De azt hozzá kell tennem, hogy amikor a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényt elfogadták, ő volt az egyetlen, aki gratulált nekünk, és pezsgőbontásra buzdított minket. És akárhányszor nálunk járt, utána mindig ódákat zengett arról, hogy mennyire jó dolga van Samunak.

IA: A ti eredeti megállapodásotok mi volt? Amikor Rékával először beszélgettek, vagy később, miben maradtatok, mennyire vesz részt az életetekben?

Anna: Hát ez az, ebből lett a probléma! Mi abszolút donor státuszra gondoltunk, és ezt is beszéltük meg. Réka ezt rögtön elmondta neki. Hogy semmiben nem kell támogatnia minket, az egyetlen kérésünk, hogy adjon spermát, és kész. És annyit beszéltünk meg, hogy a születésnapján mi mindig küldünk egy képet a gyerekről. Ennyi volt az alapmegállapodás. Csak akkor mi megbotlottunk. Illetve nem az elején botlottunk meg... Azzal kezdődött, hogy amikor megszületett Samu, bejött a kórházba. Úgy, hogy nem szólt.

IA: Azt tudta, hogy melyik kórházban szülsz?

Anna: Igen, azt igen. A terhesség végén jelentkezett be, és akkor beszélünk. Szóval bejött a kórházba, és én nem mutattam meg neki Samut...

IA: Megijedtél?

Anna: Igen, igen. Nekem minden lejátszódott a fejemben!

IA: Az eleve érzékeny állapot, rögtön a szülés után...

Anna: Igen, nem is emlékszem pontosan, hogy hogyan szólt. Csak arra emlékszem, hogy ott volt, és úgy éreztem, hogy belemászott az életünkbe, és nem ezt beszéltük meg! Telefonáltam Rékának, és ő rögtön felhívta, és megmondta neki, hogy eszébe se jusson ilyesmi. Akkor eltűnt egy időre. Úgy hat hónapos volt Samu, amikor újra jelentkezett, és a kérésére belemen-tünk, hogy néha jöjjön el, nézze meg. Gondoltuk, nem baj, ha látja, rendben lesz így. De aztán úgy viselkedett, hogy egyre egyértelműbb lett, hogy ez neki így nem elég. Teljesen apaszerepben próbált tetszelegni, velünk meg nem tudott mit kezdeni, nem tudott velünk beszélni. Megláttuk, hogy a telefonján fényképeket mutatott Samunak az ő anyukájáról, és azt mondta neki, hogy ez itt a nagymamája.

IA: Szóval ez megzavarta a családotokat. Hiszen Samunak van két nagy-mamája...

Anna: Igen. És akkor megmondtuk neki, hogy ez így nem megy.

IA: Leültetek megbeszélni?

Anna: Igen. Bejelentkezett, hogy megint eljönne hozzánk, és Réka megbeszélte vele, hogy inkább találkozzanak a városban. Úgy akartuk, hogy mindkettő ott legyünk, de nem tudtuk Samu felügyeletét megoldani, őt pedig nem akartuk magunkkal vinni. Így Réka zárta le, ami azért jobb, mert én nagyon ideges voltam. És én ha ideges vagyok, akkor bógök. Úgy veszekszem, hogy közben bógök. Aki nem ismer, azt hiszi, hogy teljesen ki vagyok borulva, holott azért nem, csak annyira mérges voltam... Mert voltak ehhez

a nagymamához hasonló szereptévesztéses megszólalásai, és nem ezt beszéltük meg. Nem a mi problémánk, hogy neki azóta sem lett gyereke, és nem ezt ígérte, és nem volt jó, hogy belépett az életünkbe, senkinek.

Szóval Rékával megbeszélték. Sírt is. Alapvetően érzelmes fickó...

Azóta megint volt egy bejelentkezése. Írt egy hosszú levelet, hogy ő nem érti ezt az egészet. Hogy ő mindig úgy jött hozzánk, mint egy első randevúra, és legszívesebben ideköltözött volna... Szóval nagyon furcsa volt az egész. Aztán ezt is írtuk neki vissza, hogy sajnáljuk, hogy ő belevágott ebbe, de attól, hogy az ő élete ennyire nincs rendben, hogy a barátnője nem akar gyereket, és ez neki nem jó, nem gondolhatta, hogy ez bármit pótolhat náluk! Mert változatlanul nincs gyerekük, és nagyon úgy néz ki, hogy nem is lesz. A barátnője nem akar. Ő meg mást sem akar.

Ja, és azon aggódott, hogy mi lesz majd, ha Samu keresi őt. Megírtuk neki, hogy nem fogja keresni, mert megvan neki a családja. Mert ő úgy képzei, hogy ez olyan, mint ahogy neki elváltak a szülei, és az apja lelépett. Megírtuk neki, hogy nem arról van szó, hogy most ő lelépett, hanem hogy ő nincs benne ebben a családban. Nincs meg a helye. Donornak kértük, erre vállalkozott...

IA: Az lehet persze, hogy Samu fogja keresni, vagyis megkérdezi később, ki az apja.

Anna: Persze. De ezt mi meg is beszéltük vele. És nem erről beszélt, hanem úgy gondolta, hogy ő már most a napi beszélgetéseink része. De azt megbeszéltük vele, hogy ha majd eljön az idő, meg fogjuk neki mondani.

IA: Hát, kellene neki egy saját gyerek.

Anna: Igen. Ő már negyven éves, lenyugodott, eleve egy higgadt karakter. De a barátnője, egy fiatalabb nő, nem tudjuk, miért, nem akar gyereket.

Most ebben az utolsó levelében megírta a címét, amit eddig nem tudtunk, és az összes elérhetőségét, hogy ha majd eljön az idő, meg tudjuk

őt keresni. Remélem, most akkor lezártuk. A levelére ketten válaszoltunk. Arra már nem reagált.

IA: Szóval az inszemináció elsőre sikerült, házilag?

Anna: Igen, ez furcsa, de igen. Én rögtön tudtam! Másnap már nagyon furcsán éreztem magam. Már akkor tudtam. Meg Réka szüleinek a kutyája, ő olyan nagyjából kéthetesen kiszagolta, hogy valami van. Pedig én nem vagyok a kedvence, de akkor végig az ölemben ült, amíg ott voltunk. Már akkor is biztosak voltunk benne.

Kiszámolgattuk, hogy mikor van a peteérés. Meg mindenféle kütyüt vetünk, de egyik sem mutatott ki semmit. Csak kiszámoltam, hogy akkor kell lennie a ciklusban, szóval ha ott nincs, akkor semmikor. De a kütyü azt sem mutatta ki. Ettől még sikerült.

IA: A családotok hogyan fogadta a hírt? Tudták, hogy gyereket akartok?

Anna: Nem, nem tudta senki. Amikor az első vizsgálaton voltam, hathetesen, akkor hívtam fel telefonon anyámékat.

IA: Ők nem is gondoltak rá, hogy nektek valaha gyereketek lesz?

Anna: Amikor annak idején megtudták, hogy mi együtt fogunk élni, és nagyon kiborult, hónapokig nem beszéltünk, anyám azt mondta, hogy menjünk el orvoshoz... Két éve voltunk együtt, amikor megtudták, szóval tíz évvel a terhességem előtt. Én akkor megmondtam anyámnak, hogy ha az unoka miatt aggódik, megnyugodhat, mert lesz unokája. Akkor elhangzott ez a mondat, de aztán semmi. Amikor felhívtam őket, boldog volt mindenki. Sírás, zokogás... Tehát ezen az oldalon semmi negatívum nem volt. A testvéreim is örültek, a nagymamám is, hogy akkor ő dédnagymama lesz.

IA: És a városban, ahol laknak, másoknak is elmondták?

Anna: Anyámnak a cége a fontos, és ott mindenkinek elmondta. Sokáig tartott neki, nem volt egyszerű, de megcsinálta. Amúgy nincs nagy baráti körük. Nyilván nem teregetik ki... De a testvéreimnek ez egyáltalán nem gond.

Aztán jött a második kör: Réka pár héttel később mondta meg az anyjának, telefonon. Hát neki az első kérdése az volt, hogy megtartom-e. Aztán elkezdett a kutyájáról beszélni. Ebből botrány lett, mert Réka megmondta, hogy ezt a viselkedést ő nem fogadja el. És akkor december elején feljött egy nagy mikulásvirággal, és letérdelt a konyhában, hogy tőlem bocsánatot kérjen. De utána úgy viselkedett, mintha nem történt volna semmi. Feljött hozzánk mondjuk májusban, amikor már jó nagy hasam volt, és elkezdte nézegetni a dolgozatokat az asztalomon. Megkérdezte, hogy sikerültek. De azt, hogy hogy vagyunk, egy szóval sem kérdezte meg. A testvérei... Az egyik nem is tartja velünk a kapcsolatot, de azóta hallottuk, hogy a gárdába sikerült neki belépni, szóval a helyén van. Viszont a másik testvére barát-nőjének a szülei nagyon rendesek velünk. Meghívtak minket magukhoz, el is jönnek hozzánk, találkozunk, szóval sokkal rendesebbek, mint Réka szülei. Ők Samu születésnapjára és karácsonyra utalnak pénzt. Ez számukra a kapcsolattartás. Néha feljön az anyja, de az apja nem.

IA: Másoknak elmondtátok, hogy ti egy pár vagytok?

Anna: Az első, akivel találkoztunk, ilyen intézményes ember, a szülészorvosunk volt. Nem mondtunk neki semmit. Szerintem tudta, mert mindig ketten mentünk a vizsgálatokra, de nem mondott semmit. Aztán nem nála szültem, mert elment nyaralni, hanem az ügyeletesnél. Szerencsére nagyon rendes fickó volt, és az ügyeletes szülésznő is! Amikor megszületett Samu, Rékának adták, meg amikor megmosdatták, akkor is odaadták neki, és gratuláltak. És negyed négytől reggel hatig egyedül hagytak minket a szülőszobában.

A védőnő ott benn mindenben segíteni akart, elmagyarázta ezt a képzeltapa-dolgot... Nagyon kedves volt.

Samu orvosa szerintem nem tud semmit. De vele ritkán is találkozunk szerencsére. A védőnőnk elvégez minden vizsgálatot. Az óvodához is kellett alkalmassági vizsgálat, arra sem kellett elmennünk, hanem ő kitöltötte a papírt, és aláíratta. Neki rögtön az elején elmondtuk. Megkérdezte, hogy ki az apa, én meg mondtam, hogy húzzuk ki, ennek a gyerekeknek két anyja van. És nem is mondott semmit. Ő ilyen. Most az óvodába is bement, hogy melyik csoportba kerüljön Samu, mert mondta nekünk, hogy melyikben lesz, és az nekünk jó lesz. Ha bármi az eszébe jut, például terjed valami vírus, akkor telefonál. Samuval is nagyon jó a kapcsolata. Nemrég volt a hároméves vizsgálat, a látását, a hallását, a vérnyomását is meg kellett mérni, és ezt más hároméves gyerekeken alig tudja megcsinálni, mert nem hagyják. De ők annyira jól ismerik egymást, hogy mindent meg tudott csinálni.

IA: Most pedig jön az óvoda. Ott mi lesz?

Anna: Fogalmam sincs. Rögtön az elején kiakadtam... Egyedül mentem le, mert mondták is, hogy ott hosszú sorban állás lesz. És ki kellett töltenem egy papírt, amin az anya valahol a lap alján szerepelt, mert a gyerek után az apa adatai következtek. Foglalkozása, munkahelyi telefonszáma... És csak valahol alul jelenik meg az anya.

Mindent kihúztam, én ezt a kitalált apát nem írom be sehová. Az iskolánkban direkt megfigyeltem a naplóban, hogy nagyon sok gyereknél ki van húzva az apa. Tehát ha egyedül neveli az anyja, mert elváltak, akkor sem írják már be a nevét. Szerintem ezzel nem kell foglalkoznunk. A megjegyzés rovatba beírtam, hogy az egyetlen ember rajtam kívül, akit szükség esetén hívni lehet, Réka. És hogy csak neki adható ki rajtam kívül.

IA: És hogy készültök? Az óvodában rákérdezhetnek, hogy akkor ti Samu szülei vagytok?

Anna: Szerintem nem fognak rákérdezni, mi meg nem mondunk semmit. Ketten fogjuk hozni-vinni. Majd meglátjuk. A szülők meg... Remélem, azért egy hároméves gyereknek nem fogják azt mondani, hogy „Samuval ne játssz”! Egy barátunk mesélte, hogy elmentek egy szülő-találkozóra, és ők parázták túl. Magukban érezte a görcsöt, de nagyon rendesek voltak velük. Izgulunk azért... De kifelé mindenképpen lazán kell kezelni. Ha mi görcsölünk is, ez ne látsszon.

IA: A fiktív apát rögtön Samu születése után bejegyeztették?

Anna: Igen, ezt nem is mi intéztük, ők irányították... Levelet kaptunk, hogy mennem kell a gyámhivatalba. Réka nevét „magyarosítottuk”, és azt írták be a fiktív apa családnévének. És mivel az iskolában én „hivatalosan” egy Tamás nevű emberrel élek, a keresztnéve Tamás lett. Ezt már előre kitaláltuk.

Aztán egy ügyvédnél megcsináltuk az összes papírt, ami azért megnyugtató.

IA: Végrendeletet, gyámnevezést?

Anna: Igen, és azt az orvosi nyilatkozatot is. Hogy ha Samuval bármi lenne, akkor Réka is ugyanúgy tudjon mindenben eljárni.

IA: És a bejegyzett élettársi kapcsolatról mit gondoltok?

Anna: Idegenkedünk tőle. Sok ellenvetésünk van. Amit mások is mondanak, hogy akkor nyilvántartásba lennénk véve, az kevésbé zavar... De Samunak semmi előnye nem származna ebből. Csak negatívumok. Nekem ezt onnantól kezdve mindenhol fel kellene tüntetnem. Most az óvodában

is. Mielőtt bevezették, és volt arról szó, hogy akkor Réka örökbefogadhatná Samut, és ő is szülőnek minősülne, boldogok voltunk. De nem így lett.

IA: És ha benne lenne a partner gyermekének örökbefogadása? Akkor is mindenhová be kellene írni...

Anna: Nem baj, akkor azonnal kötnénk! Mert akkor lenne annyi előnye, ami miatt megéri. Mert azért van bennem ilyen félsz, hogy ha velem bármi történne, ezek a papírok, amiket írtunk, elegendők lennének-e. A családom... Talán lennének annyira józanok, hogy látnák, hogy Samunak az a jó, ha Rékával marad.

Amúgy nem volt semmilyen rossz tapasztalatunk, sem a játszótéren, sem a játszóházban, sehol. Már lassan tizenhat éve élünk itt a házunkban, de Samu születése előtt szinte senkit nem ismertünk. Viszont mióta ő megvan, mindenki megkérdezi, hogy hol van, alszik-e... A boltos, a közös képviselő, a zöldséges, a szomszédok. Nagyon kedvesek. Nyilván tudják, hogy egy család vagyunk, hiszen mindig együtt látnak minket.

IA: Samu egy kicsit idősebb, mint a legtöbb meginterjúvolt kétanyás családban a gyerekek. Ti már többször szembesülhattetek azzal, hogy a mesekönyvekben, mesékben szinte mindig heteroszexuális kapcsolatok vannak...

Anna: Addig nincs gond, amíg nem tud olvasni, mert mindent át lehet írni... De igen, az óvodásoknak szóló gyakorló könyvek azzal kezdődnek, hogy rajzold le a családot, és mindenhol rögtön ott van egy anya meg egy apa, egy-két gyerekkel.

IA: Tényleg, családot rajzolni is kell az óvodában, és akkor nyilván kiderül.

Anna: Persze, már kiscsoportban rajzolnak ilyeneket.

(Megmutatja a könyvet.)

IA: Nahát, akkor te vagy ez, ez pedig Réka? Az is furá, hogy az anyuka mindig szoknyában van. És ha az anya, vagy a két anya nadrágot hord?

Anna: Igen, vannak ezek a rajzok, erről kellett magyaráznunk. Hogy régen a nők szoknyában jártak, de ma már sokan nem. Nekem van egy-két szoknyám, de Rékának nincs. És ezeket elmagyarázzuk. Hogy van olyan, ahol apa és anya van, van, ahol két apa vagy két anya. Szóval ezek a könyvek nagyon furák. Miért gondolná, hogy a szoknya jellemez egy nőt, amikor sok nő nem szoknyában jár?

IA: Akkor jó lenne, ha lenne olyan mesekönyv vagy képeskönyv, amiben megjelenik a ti családotok is?

Anna: Igen. Én nem azt akarom, hogy külön rólunk szóljon, hanem hogy ne az legyen, hogy nem vagyunk benne.

„OLYAN IS VAN, AMI NEM A NORMA”

Vera, Zsuzsa és Panni

Inter Alia: Ezekkel az interjúkkal az a célunk, hogy megmutassunk LMBT, főleg kétanyás családokat. Az első kérdésem az, hogy hogyan is lett a ti négy-éves nagylányotok?

Vera: Sok éve együtt éltünk már, mert tizennyolc éve vagyunk együtt... És évekkorábban kezdtük el a tervezést. Először én próbálkoztam, mert én vagyok az idősebb. Mire a kapcsolatunkban oda jutottunk, hogy azt gondoltuk, hogy ez jó, működik, és szeretnénk gyereket, én már a negyvenes éveim elején jártam. De az orvosok azt mondták, hogy minden rendben van. Évekig próbálkoztunk: összesen talán öt évig.

Hozzá kell tennem, hogy van egy fantasztikus orvosunk. Először nem tudott a kapcsolatunkról – az ember szokás szerint próbálja elmismásolni a dolgokat... De mivel jóban voltunk, egy idő után elmondtam neki, hogy miről is van szó. Ő pedig leszidott, hogy miért nem mondtam hamarabb! És bele is vágunk, azt mondta, mindenben segít. Aztán, amikor az első néhány inszemináció nem volt sikeres, elküldött egy lombikprogramba.

IA: Egyedülálló nőként?

Vera: Nem, úgy akkor még nem lehetett. Produkálni kellett egy barátot, egy élettársat, akivel bemutattunk egy a kapcsolatunkról szóló nyilatkozatot. De ezen felül őket ez nem érdekelte.

Megterhelő időszak volt. Hormonbombákat kap az ember, és az elején még bizakodtunk, de a negyedik-ötödik alkalom után már nagyon elcsigázott voltam. Az ötödik után mondtuk azt, hogy akkor viszont próbálkozzon Zsuzsa. Ő ugyanahhoz az orvoshoz ment, akihez korábban én is jártam, és neki szerencsére sikerült is, inszeminációval, már a második alkalommal.

Viszont akkor ő éppen kapott egy állást Amerikában. Megkérdeztük az orvosunkat, hogy ő mit gondol, inkább itthon szülünk-e, vagy kint, ő pedig kinevetett: ha már úgylis kint vagyunk, és van egy remek biztosításunk, akkor persze, hogy ott!

IA: Miért gondoltatok arra, hogy itthon szüljete?

Vera: Mégiscsak itthon van a családjunk, itt vannak a barátaink... És az orvosunk is a barátunk, eredetileg azt terveztük, hogy vele szülünk. De a kinti szülés fantasztikus élmény volt. A személyzet hozzáállása is... És mindez egy olyan államban volt, ahol házasodni is lehet!

IA: Akkor ott mindent tudtak, ugye?

Vera: Mindent, és ez nem is volt téma. Jártunk egy felkészítő programra, ahová olyan párok jártak, akik együtt akartak szülni, és a kórházba is bemehettünk. Megmutattak mindenfélét, hogy ez itt fog történni, az ott, milyen a szülőszoba... És volt ott egy kínai pár, meg egy fekete pár, meg mi, meg egy másik fehér pár... Ez sokat számít, tényleg, hogy nem kell magyarázkodni. Az ember besétál egy kórházba, pontosan úgy, mint bárki más, és azt mondja, hogy mi itt szeretnénk szülni, és ők ennek nagyon örülnek. És az egész folyamat... Hihetetlenül vidáman zajlott.

IA: Természetesszülés-pártiak voltak?

Vera: Nem igazán! Ott majdnem mindenki császárral szült... Éppen akkor olvastunk egy cikket arról, hogy milyen problémákat okoznak az előre

programozott császárok. Meg is próbálták szabályozni, hogy ezt ne lehessen, hogy amikor az orvos vitorlástúrára indulna, minden gyerek gyorsan megszületik...

IA: Ez Magyarországon is így van.

Vera: Csak nem nagyon mondja senki. Ott erről akkortájt sokat cikkeztek. És aki nem császárral szült, az epidurális érzéstelenítést kért. Zsuzsát az osztályon kuriózumnak tekintették! Hogy itt egy nő, aki nem kér semmit, és teljesen természetesen akar szülni, hát ez hallatlan – és nagyon tetszett nekik. Egyébként pedig mindenféle variációt felajánlottak: hogy az ember orvosnál akar szülni, vagy bábával, esetleg a kettővel együtt.

Mi a bábás szülést választottuk. Csakhogy akkor éppen telihold lehetett: hihetetlen forgalom volt a szülészeten aznap este. Így a bába csak a legvégére ért be, addig viszont egy fantasztikus nővér volt velünk – egy hihetetlen jókedélyű, jó humorú nő. És szerencsére profi is. Mire bejött a bába, már éppen csak oda kellett tartania a kezét... Szóval a szülés nekem is nagyon jó élmény volt. Részben azért is, mert ilyen körülmények között csinálhattuk, a maga természetességében.

IA: Donort hogyan választottatok? Ismerni akartátok az apát?

Vera: Igen. Olyasvalakit szerettünk volna, aki a barátunk, akit ismerünk, és aki valamilyen szinten részt tud venni a gyerek életében, ha akar. Ez így is van, azóta is. Rendszeresen feljár hozzánk, Panni imádja, és tudja, hogy ő az apukája.

IA: Az óvodában beszél a családjáról?

Vera: Nem tudom, hogy ez előkerült-e. Nem hallottam tőle, hogy szóba került volna. De olyat már többször hallottam tőle, hogy az anyukáim. Az óvónők nem kérdeztek tőlünk semmit. Nem úgy, mint a bölcsődében, ahol

egy nagyon jó fej, régi motoros nő volt az igazgató, és ügyesen „kiszedte” belőlünk a dolgot. Látta a papírjainkon, hogy Zsuzsa az apa nevét kihúzta. És erre azt mondta, hogy ők szeretnek mindent tudni a gyerekekről, ezért az ilyen esetekben megkérdezi, hogy esetleg elváltak-e a szülők, vagy ilyesmi, és ha gondoljuk, hogy van olyan dolog, amit fontos lehet tudnia a gyerekekkel kapcsolatban, azt mondjuk csak el.

IA: Ezt kettőtöknek mondta?

Vera: Igen, ketten ültünk ott. Nyilván amint beléptünk az ajtón, tudta, hogy mi a helyzet. Azt is hozzátette, hogy ő negyven éve van a pályán, és higgyük el, már mindent látott. Neki elmondtuk, hogy igen, mi ketten vagyunk a gyerek szülei. A szeme sem rebbent, bólintott, és mondta, hogy ezt az információt továbbítja a gondozónőknek. Aztán erről soha többé nem esett szó. Ha be kellett menni valamiért, valamilyen ünnepségre vagy szülői értekezletre, általában együtt mentünk. Az óvodába is együtt szoktunk menni, de ott nem kérdeztek semmit. Igazi Don't ask don't tell, ugye?

IA: Ugye megadtátok a nevedet, hogy te is elhozhatod?

Vera: Igen, beírtuk, hogy én vagyok az, aki elhozhatja, és soha senki nem kérdezett semmit. Mi pedig azt gondoltuk, hogy ennek nem fogunk külön nagy feneket keríteni. Szerintünk ez így természetes, és ha őket ezzel kapcsolatban valami érdekli, majd megkérdezik. De nem kérdeztek semmit, és Pannitól sem hallottam, hogy ez téma lett volna.

IA: Az apa fiktív lett, vagy bejegyeztettétek?

Vera: Fiktív. Már csak azért is, mert mi elég sokat utazunk. És mindkét szülő hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy kivigyük a gyereket az országból, ez pedig néha nehézséget okozhatna. Meg egyébként is: úgy gondoltuk, hogy ez így rendben van.

Ez amolyan bizalmi dolog az apukával, akit választottunk. Ilyen szempontból persze előny, ha olyasvalakit választ az ember, akit jó ideje ismer. Ezt így beszéltek meg. A mai napig is ő csak olyan mértékben vesz részt a dolgokban... Akkor jön, amikor ráér, tehát semmilyen igényt nem támasztunk vele szemben, hogy ő mit csináljon, vagy mi ne.

IA: És a családokat, a barátaitok? Ők mit szóltak, amikor megtudták, hogy gyereketek lesz?

Vera: Az én szüleim régen nem élnek már. Nem éltek már akkor sem, amikor megismerkedtünk. Erre én is sokszor gondoltam már, hogy mit szóltak volna hozzá... Zsuzsa szülei viszont fantasztikusak voltak. Én nagyon tartottam tőlük, abból kiindulva, hogy ez nálunk nem ment volna olyan egyszerűen. Amikor először néhány alkalommal felmentünk hozzájuk, nagyon jól éreztem magam náluk. Zsuzsa apja pedig azt mondta az anyjának, aki hogy mondjam, nem repesett azért a boldogságtól, de nem is voltak különösebben negatív megnyilvánulásai, hogy ez így is éppen elég nehéz helyzet, ne tegyük nekik még nehezebbé. Sajnos ő azóta meghalt. De Zsuzsa mamája most is lelkes nagymama, és Panni is szeret vele lenni.

A barátainknak pedig nagyon tetszett a dolog, örültek. Akinek később mondtuk meg, az reklamált, hogy miért csak most tudja meg, ugye nem feltételeztük róla, hogy rosszat gondolna... Szóval nagyon pozitívan reagáltak. Ilyen szempontból nincsenek rossz tapasztalataink.

IA: Hogy az iskolában mi lesz, azt ugye még nem lehet tudni. Beszéltek már erről? Az, hogy ketten nevelitek Pannit, befolyásolja, hogy milyen iskolát választotok? Van bennetek félelem a jövőtől?

Vera: Nyilván van, és nyilván meg kell gondolni... De az biztos, hogy az iskolában nem lehet ezt eltitkolni. Az elején tisztázni kell. És ha negatív visszajelzést kapunk, akkor oda nem járhatjuk. Vagy ha ő maga elmond

valamit... Ez nyilván egy olyan harc, amit minden gyereknek magának kell megvívnia, de amennyire lehet, megpróbáljuk könnyebbé tenni a dolgokat.

IA: Más intézmények képviselőivel beszéltek a családokról Magyarországon? A védőnővel, gyerekorvossal?

Vera: Nem, mert nem is voltunk akkor Magyarországon. Panni kicsi volt még, amikor hazajöttünk, de mivel nem itt jártunk terhesgondozásra, ebből a védőnő-dologból kimaradtunk. A gyerekorvosunk pedig egy barátunk.

IA: Amikor utaztok, vagy csak egyikőtök utazik el, hogyan biztosítjátok magatokat?

Vera: Zsuzsa néha elutazik, és akkor hagynia kell egy meghatalmazást. Bármire, amit a gyerekek esetleg intézni kell, nekem teljes körű fel- és meghatalmazásom van. Van végrendeletünk, és egy magánszerződést is kötöttünk, amibe belefoglaltuk, hogy ha vele bármi történik, engem akar gyámnak. Az ügyvédünk szerint ezt az állam respektálja. Megtettük, amit tudtunk. De élesben még sosem volt kipróbálva egyik papír se, szerencsére, úgyhogy nem tudjuk, mire megyünk velük.

A barátaink gyakran megkérdezik, hogy miért nem kötünk bejegyzett élettársi kapcsolatot. De tulajdonképpen minek? A mi szempontunkból nem lenne értelme, csak akkor, ha a gyerekekre is kiterjedne, ha én is örökbefogadhatnám. Persze lehet szimbolikus aktus, így lehet jelentősége, lehet egy szép momentum az ember életében. De mi inkább akkor kötnénk ilyet, ha a partner gyermeke örökbefogadása is lehetséges lenne.

Ez nagyon rossz, hogy Panni jogilag nem számít az én gyerekemnek is. Most éppen megint az Egyesült Államokba megyünk néhány hónapra, mind a hárman. De én nem pályázhattam családotul. Csak azért tudunk együtt kimenni, mert Zsuzsának van vízuma, Panni pedig amerikai állampolgár. Ha ezek nem volnának, akkor nem tudnánk együtt kimenni, mert az én vízumom csak olyan hozzátartozóra vonatkozik, akit házasságlevéllel tudok

igazolni. Vagyis úgy megyünk ki, mint az idegenek. Én az ösztöndíjammal, ők meg saját jogon.

IA: Arra gondoltatok, hogy ha itt nem jól mennek a dolgok, külföldön maradtok?

Vera: Gondoltunk, csak most épp itt van a válság: sehol sem könnyű állást találni. Azt pedig nagyon meg kell gondolni, hogy mi az, ami miatt az ember feladja az itthoni egzisztenciáját.

IA: Az Egyesült Államokban sok olyan könyv van, képeskönyv is, ami mindenféle családot bemutat. Gondolkodtatok róla, hogy hogyan beszéltek Pannival arról, hogy sokféle család van, anya-apás, egyszülős, többszülős, kétanyás, kétapás...?

Vera: Igen. Viszont nem kell messzire mennünk... Máris alakul egy kis csoport Magyarországon is. Találkozni szoktunk más kétanyás családokkal, összejárunk, a gyerekekkel együtt. Ez egy nagyon jó kezdeményezés, éppen azért, mert így Panni lát más hasonló családokat is. És vannak ilyen témájú amerikai mesekönyveink: az egyik például különböző családokról szól, hogy hányféle család van...

IA: És szokott erről kérdezni? Vagy még nem? Hogy hogy van, hogy máshol anyuka és apuka él együtt, nálatok pedig másképp van? Bár nyilván neki ez természetes...

Vera: Igen, ez neki természetes, nem is merült még fel kérdésként. De nemrég, amikor egy barátunk esküvője volt, vagyis bejegyzett élettársi kapcsolat ceremóniája, és ott voltunk, akkor elkezdte kérdezgetni ezt. Hogy ez akkor hogy van, ők fiúk, és nem is lehet házasodni, csak fiúnak meg lánynak. Mondtuk neki, hogy de, lehet, fiúk is lehetnek együtt, meg lányok is, meg fiú lánnyal, mert ha szerelmesek egymásba, akkor miért ne. És hoz-

zátettük, hogy ahogyan mi is együtt élünk Anyuval. Mi is egy pár vagyunk. Erre döbbenetesen megkérdezte: „Miért, ti szerelmesek vagytok egymásba?” Mondtuk, hogy igen. Mire ő: „De hát ezt nem is mondtátok!” Szóval az ő fejében még fel sem merült, hogy ez micsoda, a mi kapcsolatunk. Ez csak úgy van.

Amúgy azt látja, hogy mi a norma, biztosan. Az oviban már megy a papás-mamás, meg mondja, hogy X szerelmes Y-ba, és az fel sem merül, hogy az ne heteroszexuális szerelem lenne... Szóval tisztában van a normával, csak a család számára külön van: a család az a család, és kész.

Éppen ezért is tartottuk fontosnak, hogy elvigyük magunkkal, hogy lássa azt is, hogy két fiú összeházasodik, hogy ilyen is van. Olyan is van, ami nem a norma. De az is igaz, hogy nincs túl sok belőle, ami látható volna.

„ILYEN TERMÉSZETESEN”

Kata, Anna és Marci

Inter Alia: Az az első kérdésem, hogy mikor és hogyan terveztétek el, hogy lesz gyereketek.

Kata: Ez hosszú folyamat volt... Hét éve vagyunk együtt. Az első pár évben még nem nagyon gondolkodtunk ezen. Beszélgettünk róla, hogy majd legyen gyerekünk, de soha nem azon a szinten, hogy akkor most mindjárt belevágunk. Egy friss kapcsolatban ez felelőtlenség is volna. Szóval vártunk pár évet, és aztán olyan három, három és fél éve újra felmerült ez a kérdés, már konkrétan, hogy akkor jó lenne egy gyerek. Én egy ideig még szoktam a gondolatot. Persze az én kedvesem olyan, hogy ha a fejébe vesz valamit, azt végig is viszi.

Marci 2008 májusában született meg. Körülbelül egy évvel azelőtt, 2007 tavaszán kezdtünk el komolyan foglalkozni a dologgal, orvost keresni. Az nem nagyon volt kérdés, hogy ki szüljön kettőnk közül, mert nekem vannak mindenféle nőgyógyászati problémáim, Annának pedig egy korábbi nőgyógyászati problémája miatt időszerű volt, hogy minél előtte szüljön. Szóval 2007 áprilisa környékén indultunk neki. Amikor majdnem négy éve voltunk már együtt.

IA: Hogyan indultatok neki az orvoskeresésnek?

Kata: Az Internet nagy segítség. Egyébként meg Annának van egy nőgyógyász ismerőse, aki műtötte őt. Szóval az egy régi kapcsolat, ami kapóra jött, mert vele lehetett erről beszélni. Így nekünk már adott volt, hogy ki lesz az orvosunk: azt gondoltuk, hogy mindegy, milyen módon jön össze a baba, az lesz a legjobb, ha ő az orvosunk. És megkérdeztük, hogy tud-e segíteni. Elmondta, hogy bizonyos dolgokban tud, bizonyos dolgokban pedig nem. Aztán egy Internetes fórumon megismerkedtünk egy párral, akik szintén gyereket szerettek volna, és velük találkoztunk. Ők elmondták, hogy van spermabank, és hogyan működik... Onnantól kezdve aztán felgyorsultak az események. Már csak szervezés kérdése volt az egész. Kellett egy átjárhatósági vizsgálat, de ez Anna előző nőgyógyászati problémája miatt egy kisműtét volt, nem sima vizsgálat. Egy laparoszkópiás dolog. Ezt a nőgyógyász barátunkkal megbeszéltük. És közben találnunk kellett egy meddőségi központot, ahol valamilyen módon a megtermékenyítés megtörténik. Merthogy először abban gondolkodtunk, hogy nem spermabankból lesz a donor. Arra gondoltunk, hogy a baráti körünkben kérünk meg valakit. De egyetlen ember jöhetett csak szóba, egy barátunk, ő viszont visszakozott. Ezután jött a második próbálkozás: hirdettünk, így próbáltunk keresni valakit. Végül egyetlen jelentkezővel találkoztunk, és megbizonyosodtunk arról, hogy jobb lesz, ha ismeretlen a donor. A mi esetünkben jobb. Ha nincs olyan ember, akiben száz százalékig megbízunk, akkor jobb, ha ismeretlen.

IA: Mire gondolsz a bizalom kapcsán?

Kata: Hogy nem fogja azt mondani akár több év után, hogy akkor ő igényt tartana a gyerekre, még akkor is, ha előzőleg lemond róla...

IA: Nem lehet lemondani.

Kata: Igen, nem is lehet lemondani. Tehát hiába nem szerepel a születési anyakönyvi kivonaton, akárhány év múlva is közölheti, hogy neki van egy gyereke, és ezt be tudja bizonyítani... Igazából olyan donort kerestünk, aki egyáltalán nem akar részt venni a gyerek életében. Mert bármikor előjöhethet olyasmi, hogy később valamiért már nem lehet gyereke, vagy más probléma lesz... És ez nem jó. Pláne úgy, hogy nem is ismerjük. És a másik félnek, aki nem a biológiai anyja a gyerekeknek, vagyis nekem tudatilag sokkal nehezebb lett volna az, hogy van egy harmadik ember valahol, akinek köze van az én gyerekemhez. És bármi történik Annával esetleg, az apa bármikor előjöhethet, és neki jogilag mindig is köze lesz a gyerekekhez. Ez nekem nem lenne jó. Így pedig, hogy egy sima donorbankhoz fordultunk, ez nincs ott. Nem ismerjük. És én még örülök is, hogy Magyarországon nem fényképes adatbázis van, hanem csupán alapvető adatok alapján lehet spermához jutni: magasság, hajszín, ilyen adatok vannak megadva. Mert én már a földkerekség másik végén is találkoztam régi ismerőssel, tizenhatezer kilométerre innen egyszer csak szembejött velem! És azt nem akarnám, hogy egyszer szembejön velem egy ember, és ránézek, és azt gondolom, hogy ő Marci apukája.

IA: Így vagytok egy család.

Kata: Igen, így vagyunk egy család, így egyben. Sokan megkérdezték már, hogy mit fogunk mondani a gyerekeknek. De hát sok olyan gyerek van, aki egy buli hevében jött össze – nekik vajon mit mondanak?

IA: És a spermabankot is túlnyomórészt heteroszexuális házaspárok veszik igénybe, régebben eleve csak nekik lehetett. Ha a férfi spermája nem megfelelő. Én ismerek is ilyen házaspárt, és ők nem fogják megmondani a gyerekeknek, hogy nem is ő a biológiai apja... Ez nem olyan, mint egy örök-befogadás.

Kata: Igen. Persze előbb-utóbb biztosan megkérdezi, hogy neki hol az apukája. És akkor őszintén meg kell neki mondani, az aktuális értelmi

szintjéhez mérten. Mi nem fogunk erről mindenféle kreációkat gyártani, hogy hol az apád, ki az apád. Elmondjuk, hogy mi így szeretjük egymást anyáddal, ez volt az egyetlen járható út, így lettél.

IA: A meddőségi centrumba Anna egyedülállóként ment?

Kata: Igen, ott hivatalosan egyedülálló lehetett csak. Én is elmentem vele minden egyes vizsgálatra, a spermabankba is, mindig. De nem lett ki-mondva, hogy egy pár vagyunk. Annának eleve alá kellett írnia, hogy egyedülálló. Ami jogilag így is van. Jogilag nálunk két nő él egy lakásban, ez a hivatalos verzió.

IA: És azóta beszéltek a bejegyzett élettársi kapcsolatról? Hogy azt jó volna-e kötni?

Kata: Gondolkodtunk róla, de mi nem szívesen terelnénk az életünket ilyen jogi útvesztőbe. És nem azért, mert bárki listákat vezetne, bennem nincs ilyen félelem...

IA: Némi jogokat, mostoha szülői státuszt biztosít a nem biológiai szülőnek.

Kata: Lehet, hogy ez hülyén hangzik, de az az igazság, hogy egyedülállóként mindenféle szociális előnyökhöz is jut az ember. A családi pótlék igazán nem sokkal több... De például a bölcsődébe kerülésnél már számít, nálunk is kevés a hely. Persze nem is ezért. Egyszerűen abban maradtunk, hogy amíg az nincs, hogy jogilag normális mederbe lehet terelni ezt a kapcsolatot, vagyis hogy örökbefogadhassam Marcit, addig nem érdemes.

IA: És ha lenne örökbefogadás?

Kata: Akkor megérné! Akkor azt mondanám, hogy ha lenne is hátránya, azt elviselném azzal a tudattal, hogy ott a biztonság, hogy ha bármi történik, hivatalosan is közöm van a gyerekünkhöz.

IA: Szóval akkor Marci megfogant, ezek szerint elég gyorsan...

Kata: Igen, a második alkalommal sikerült is, 2007 őszén.

IA: A terhesség alatt már a régi orvosotokhoz jártatok?

Kata: Igen. És nagyon jó volt a szülészet abban a kórházban, ahol dolgozik. Nem volt fogadott szülésznőnk, bízunk abban, aki épp ott lesz. Ő emelte fel egy kicsit a fejét, hogy Anna engem adott meg legközelebbi hozzátartozóként, apja neve meg nincs... Nem tudom, mi esett le neki és mi nem, de ez két fájás között minket nem is érdekelt. Ott már igazán nem érdekli az embert, hogy ki mit gondol arról, hogy buzi vagy sem. Az orvos meg örült, hogy Annának ilyen jól sikerült kihordania a gyereket, és császárra sem volt szükség, a korábbi műtét után... Szóval ez neki szakmai siker is volt.

IA: És azóta, hogy Marci megvan? A védőnővel beszéltek róla, hogy együtt nevelitek? Vagy bármiféle intézményben volt erről szó? Gondolom, a védőnő kitalálta...

Kata: Igen. A védőnőnk idősebb, és először meg is rémültünk, hogy na, idősebb nő, mi lesz. De aztán pozitívan csalódtunk benne! Korrekt, jó fej, normális. Mindenhová együtt járunk, a gyerekorvoshoz is együtt vittük Marcit oltásokra... Nem kérdeztek semmit. Az, hogy ő mit talál ki, az ő magánügye. Ha rákérdez valaki, akkor megmondjuk neki, hogy én vagyok Marci másik anyukája, együtt neveljük a gyereket, és pont. Egyébként két hete voltak nálunk Marci bölcsődei gondozónői. Bemutatkoztam nekik én is, tudomásul vették, hogy itt ülök végig, be van írva Marci üzenőfüzetébe, hogy én mehetek érte, ott a nevem, a becenevem, ahogyan Marci szólít, és

pont. Megkérdezték, hogy apuka? És akkor Anna mondta, hogy apuka nincs, Marci donorgyerek. És ezt ők így elkönyvelték. Hogy mi esik le nekik, mi nem, azt nem tudjuk. De ha érdekli őket valami, kérdezzenek! Én vagyok a legközelebbi hozzátartozónak megadva Anna után, látják, hogy Marci hozzám is ugyanúgy ragaszkodik, és úgy tervezzük, hogy legtöbbször én megyek érte. Mi teljesen ugyanúgy éljük az életünket, mint hogyha én mondjuk Tibor lennék. Egy normális párként, családként.

Volt egy problémánk a gyámhivatallal, sajnos... Ezt nem akarom részletezni, családi ügy. Szóval behívtak minket, és ott teríteni kellett a lapokat. Az ügyintéző azt mondta, amit szerintem egy gyámhivatali dolgozónak mondania kell. Hogy neki egyetlen dolgot kell néznie: a gyerek érdekeit. Ha azt látja, hogy a gyerek szeretetben él, nyugodtan, gondoskodik róla, az neki jó. És az, hogy Marcinak két anyukája van, őt nem zavarja. Az zavarná, ha mondjuk egy erőszakos családban nőne fel. Ennyit szólt az egészhez. És hogy attól, hogy én jogilag nem vagyok Marci szülője, érzelmi-
leg ugyanúgy ragaszkodik hozzám a gyerek, szülőnek tekint, és ez a lényeg. Neki a gyerek érdekeit kell néznie, és semmi mást.

IA: A jövőben is ezt tervezitek? Mondjuk az óvodában, iskolában? Hogy akkor beszéltek róla, ha rákérdeznek?

Kata: Az óvoda azért már bonyoltultabb. Marci is többet fog már beszélni. Most még nem kezdi el ecsetelni, hogy milyen családban él... De az iskolában már fontos, hogy a tanár tudjon róla, hogy nincs apukája, két anyukája van. Mert akkor már nyilván kommunikálni fog Marci kifelé.

Azt nem tudhatjuk, hogy ez a közösségben hogy fog kijönni, vagy a tanár milyen lesz. Én azt gondolom, így előre, hogy ha olyan közösségbe kerül, ahol nem tolerálják ezt, vagyis nem fogadják el, mert nem is jó szó ez, hogy tolerálják, ezen nincs mit tolerálni... Szóval ha valamilyen probléma lenne ebből, biztosan nem fogjuk Marcit ott hagyni. Nyilván nem fogjuk őt kitenni hosszú távon atrocitásoknak emiatt. Ugyanakkor azt gondolom, hogy fogják érni atrocítások, mert ez egy ilyen társadalom, és a gyerekek is durvák, de

ezen át kell esnie. Persze ha a dolog durvább, akkor nem fogjuk ott hagyni. Akkor kivesszük abból a közösségből. De persze ugyanúgy csúfolhatnak egy gyereket azért, mert szemüveges, vagy kövér, vagy akármilyen...

IA: A gyerek önbizalmán is múlik, hogy hogyan tudja ezt kezelni. Nyilván van olyan szemüveges vagy kövér gyerek, akit csúfolnak, és van, akit nem, mert le tudja ezt rázni magáról.

Kata: Marci jelenlegi temperamentumából én azt gondolom, hogy képes lesz magáért kiállni. Tudja, hol a helye, meg tudja magát védeni, ha kell.

IA: A fiktívapa-dolgot rendeztéték?

Kata: Igen. Marci születése után pár nappal kaptunk egy levelet, hogy ezt rendezni kell, menjünk be az önkormányzathoz. Becsattogtunk ketten, a gyerekekkel, és mondtunk egy nevet. Ennyi. A gyerek fiktív apjának a vezetékneve az én vezetéknevem.

IA: A családokat, a barátaitok mit szóltak Marcihoz?

Kata: Hát nem volt egyszerű eset... Anna szülei elváltak, és az anyukája engem kevésbé kedvel. De persze tudta, hogy együtt vagyunk. Az apukájának akkor mondtuk el, amikor már terhes volt. Vidéken laktak, és én elég sokat jártam hozzájuk, mégis akkor tudatosult bennük, hogy mi egy pár vagyunk. Azt hittük, tudják, és hát sejtették ugyan, de nem beszéltünk róla. De egyébként pozitívan álltak hozzá, nem volt ezzel igazán problémájuk. Viszont az én szüleim, hát az egy nehezebb dolog. Én azt gondoltam, hogy ők tudják, mi a helyzet, bár konkrétan soha nem beszéltem erről velük.

IA: De megdöböntek...

Kata: Igen. Anna nyolchetes terhes volt, amikor anyukámnak megmondtam, hogy ő babát vár, illetve közösen várjuk. Na ezen totálisan megdöbönt. Szóval így egy kalap alatt lett bejelentve. De azóta is jó viszonyban vagyunk. Igazából nem is értem, hogy mit gondoltak, nem is mentünk ebbe bele soha, mert nem akartak róla beszélni. Azt, hogy apám mit gondol, a mai napig nem tudom. Ő nem volt ott ezen a beszélgetésen, azóta meg nem feszegeti. Apám pedig olyan ember, hogy ha tudni akar valamit, akkor rákérdez. De eddig nem mondott semmit. Ő is nagyon szereti Marcit, ugyanúgy mamának és papának szólítjuk őket is. Úgyhogy a kezdeti sokk után Marci születésével lassan helyreálltak a dolgok a családnak ezen a részén is.

A barátaink meg örültek, senkinek nem volt ezzel semmi problémája. Most pedig úgy vagyunk, hogy ha új barátok lépnek az életünkbe, szinte azonnal megtudják, nyilván. Nincs már olyan élethelyzet, hogy ez ne derülne ki.

IA: A gyerekes barátaitok is tudják?

Kata: Igen, Marci négyhónapos korától járt zenés foglalkozásra, és akikkel például ott összebarátkoztunk, azok igen. Egy házaspár. Sőt, egy másik barátnőnk is van, az ő gyereke kicsit kisebb, aki szintén odajár. Jól összebarátkozott a három család, összejárunk, és olyankor mi vagyunk többségben...

A ház lakói nyilván tudják, hogy együtt élünk, együtt neveljük a gyereket. Ez egy tízemeletes ház, sok gyerekes család lakik itt. A szomszéd is tudja, de soha egyetlen beszólás vagy kérdés nem volt... De hát mi teljesen normálisan élünk. Szerintem amíg az ember nem rendez nagy hepajokat, nem rendez egy nagy melegfelvonulást itt a panelok között, semmi bajuk nincs ezzel. Abszolút a helyén kezelik ezt az egészet. Szóval szerencsénk van.

IA: Ugye ti is összejártok más kétanyás családokkal?

Kata: Igen. Van egy nagyon jó kis csoport, aminek ez a lényege. Hogy a családok összejárnak, a gyerekek pedig megszokják, hogy többüknek is hasonló a családja. Néhányan voltunk egy háromnapos hétvégén is, öt család: tíz anyuka és öt gyerek. És nagyon jó volt. Az ottani szállásadónak elég hamar leesett, hogy mi a helyzet. Ebből lett egy beszélgetés, de a helyén kezelte a dolgot ő is.

Szerintem a gyerekeknek fontos, hogy lássák, nem egyedi dolog, hogy két anyukájuk van. A csoportban az egyik kislány már kicsit nagyobb, óvodás, és az ő szülei mondták, hogy amikor jött hozzájuk valaki, és megmutatta a lakást, azt mondja, hogy itt van az anyukáim hálószobája. Ilyen természetesen.

„LÁTHATJÁK, HOGY LINDA AZ ÉLETTÁRSAM”

Vera és Linda

Inter Alia: Nemrég azt mondtad, hogy a közeljövőben terveztek gyermeket vállalni, most járjátok körbe a lehetőségeket. Erről szeretnék kérdezni...

Vera: Igen, mostanában egy régi barátom is felhívott, hogy van egy ismerőse, aki gyereket szeretne: harmincas, egyedülálló, de nem leszbikus, és megkérdezte, mit kell tennie, mert én ugye tájékozottabb vagyok ezekről mint leszbikus nő!

IA: És tájékozódsz?

Vera: Igen, már elég régóta tájékozódom.

IA: Mert elhatároztátok, hogy lesz gyereketek...

Vera: Igen. Több mint két éve vagyunk együtt, és viszonylag hamar elkezdtünk gondolkodni ezen. Ez év eleje óta kezdtem aktívan tájékozódni. Amúgy is az a terv, hogy Linda előbb fejezze be az iskolát. Mert munka és tanulás mellett nem megy. Jövő nyáron diplomázik, és utána szülnék.

Elkezdtem barátokat megkérdezgetni. Eredetileg sok dologgal nem voltam tisztában. Úgy tudtam, hogy harmincöt év fölött lehet, meg hogyha van egészségügyi ok... Aztán kiderült, hogy ez így nincs rögzítve. Szóval év elején nekiláttam, végigbeszéltük az opciókat, hogy hol lehet, meg hogy mi

van, ha ismerős, ha külföldre megyünk... Azt is jó tudni, hogy ez a harmincöt év nem számít, mivel én most leszek huszonnyolc. Szóval igazából két választás maradt: az egyik az, hogy ismerős a donor, és akkor vagy orvosi segítséggel, vagy házilagosan. Elég sokat beszélgettünk róla, de ezt a lehetőséget végül kizártuk. Egyrészt mert a biológiai apa nem tud lemondani a gyerekről, még akkor sem, ha akar, és aztán bármikor kitalálhatja, hogy megjelenik a gyerek életében, és ezt nem szeretnénk. A kettőnk gyerekeként szeretnénk vállalni. Biztos van, akinek működik úgy, hogy részt vesz az apa, de mi ezt nem szeretnénk. És akkor kellene valaki, akiben ennyire megbízunk. Nem is tudom, lenne-e olyan. De hát igazából az első érv önmagában olyan súlyú, hogy ezt elvetettük. Ismeretlen meg szóba sem jött. Láttunk hirdetések, ajánlközesokat fórumokon – olyan is volt, aki azt írta, hogy nem akar részt venni a gyerek életében, de hát nem ismerjük, nem tudjuk, hogy egészséges, beteg, okos vagy buta...

Egyébként a tervünk az, hogy legyen még egy gyerek, és őt valószínűleg Linda szüli. Akkor esetleg szóba jöhet, hogy megkérjük a bátyámat... Ez amúgy anyám ötlete volt. Erről még majd beszélünk, még úgysem aktuális. Még az is lehet, hogy én szülöm a másodikat is. Ez több dologtól függ, például a karrierünktől is. Én kettőt mindenképpen szeretnék.

Nekem van ugye egyfajta diplomám, de más területen dolgozom. Viszont ez sem teljesen az, amit igazán csinálni szeretnék. Most jó a munkahelyemen, sok szempontból szeretem is, és mostanában nem is ugrálok és keresgélek mást. Nemcsak azért, mert ami érdekel, azt Magyarországon még nem annyira ismerik, hanem mert most már érdemes maradni, és innen menni GYED-re. Mert persze nem mindegy, hogy milyen az ember fizetése, és hogy ez a cég nem dől össze, tudnak fizetni.

Linda pedig most fogja elvégezni az iskolát, és ő már így is késésben van a pályáján, mert elvégezte előtte az orvosi egyetemet, és azután kezdte el ezt a másikat, szóval 5-6 év lemaradásban van a többiekhez képest. Így neki egy ideig mindenképpen dolgoznia kellene. De ez rendben van, amúgy is én szeretnék előbb szülni.

Szóval megnéztem a meddőségi központokat, kérdezgettem ismerősöket nőgyógyászokról... Úgy akarok orvost választani, hogy valaki ismeri és ajánlja. Azt szeretném, ha Linda minden vizsgálatra elkísérhetne. Az rossz, hogy erről nincs információ valamilyen weboldalon: hogy na, ez az orvos jó fej. Úgy kell összevadászni az információt. Hát így állunk.

IA: A családokat hogyan viszonyul a tervetekhez?

Vera: Hát az a baj, hogy Linda szülei nem jól... Az én szüleim örülnének az unokának! Anyám már nagyon várja, és szerintem apám is, csak ő nem a túlradó érzelmek kifejezéséről híres. De örülni fog neki, az biztos.

IA: És a másik oldal?

Vera: Hát az nem.

IA: De téged ismernek, elfogadják a kapcsolatokat?

Vera: Linda apja igen, de az anyja nem hajlandó szóba állni velem.

IA: Akkor az apjával külön találkoztok?

Vera: Igen, ő néha átjön hozzánk. Egyébként két sarokra lakunk egymástól. Úgyhogy vannak „vicces” jelenetek: amikor a buszmegállóban összefutunk az anyjával, és akkor Lindának sem köszön. Szóval az anyja nem hajlandó velem szóbaállni. És így náluk otthon ez nem téma. Az anyja az egyetlen az egész családból, aki így viselkedik. A tesója, az unokatesói, mindenkije rendben van, mind normálisan viszonyulnak hozzánk.

IA: És az apja sem tudja a feleségét meggyőzni?

Vera: Nem. Annyira nem is akarja...

IA: Miért nem?

Vera: Ó sem pártolja ezt, vagy hogy mondjam... Azt gondolja, hogy Linda ezzel tönkreteszi az életét. Meg hogy neki már soha nem lesz unokája. De ő egy ilyen drama queen. Hiába mondjuk, hogy de igen, szerinte az nem lesz az ő unokája. Mármint amelyiket én szülöm. Ha Linda saját maga szül, régen arra is ezt mondta, de most már legalább őt elfogadná. Az anyja meg... Hát ő ilyen szinten sincs.

IA: Akkor otthon erről nem is beszélnek?

Vera: Az elején nagyon sok balhé volt emiatt. Illetve amikor én odaköltöztem hozzá. Akkor esett le nekik, hogy lehet, hogy ez végleges.

Egyébként a testvére, akinek van egy kisgyereke, nagyon jó fej, ő támogat minket.

De ez így nem jó a szüleivel. Persze az is jó lenne, ha be tudnának segíteni. Mert nem mindegy, hogy egy nagyszülőpár van vagy kettő. És ezt így nem is lehet. Hogy akkor Lindáról sem vennének tudomást, vagy nem mehetne hozzájuk a gyerekekkel...

IA: És beszéltek róla, hogy ő mit tervez, hogyan viselkedik? Felviszi a gyereket a szüleikhez? Vagy elkerüli ezeket a helyzeteket?

Vera: Még nem jutottunk semmi konkrét megoldásra.

IA: Más jövőbeli dolgokról beszéltek? Mit gondoltok, hogyan mentek óvodába, hogyan rendezitek a fiktív apát...

Vera: A fiktív apát megbeszéltük. Linda nagyon szereti a nevét, és akkor úgy lenne a fiktív apa, hogy az ő nevét kaphassák a gyerekek.

IA: Mennyire tervezitek felvállalni a kapcsolatokat mások előtt? A szomszédok előtt, vagy az óvodában...

Vera: A szomszédok úgyis tudják... Ami az óvodát illeti, szerintem az nem elképzelhető, hogy ezt ne tudják, hogy két anyja van. Olyan oviba kell menni, ahol ezt a helyén tudják kezelni. És ha nem hajlandók erre, akkor kivesszük, és átvisszük egy olyan helyre, ahol hajlandók ezt elfogadni. Nem akarom, hogy a gyerekem azt gondolja, hogy ez titkolnivaló bármilyen szempontból, mert nem az. És ha azt gondolja, hogy mi titkoljuk, akkor ez neki okozna problémát.

IA: Bejegyzett élettársi kapcsolat kötésén gondolkodtatok?

Vera: Ezzel az a gond, hogy valószínűleg mindketten egyedülállóként kell hogy kérjük a mesterséges megtermékenyítést. Linda is pár év múlva, ha úgy alakul. Szóval addig a BÉK nem jöhet szóba. Majd írunk papírokat, gyámsági nyilatkozatot is. Ezt persze rühellem, meg azt is, hogy azt a szármalmas öt napot nem kapja meg a szülésnél, amit a magyar állam a másik szülő rendelkezésére bocsát...

IA: A munkahelyeden tudják, hogy egy nővel élsz együtt?

Vera: Konkrétan csak egy embernek mondtam el, hogy meleg vagyok, de az osztályom fele ott van a Facebookon. Ott egyrészt láthatják, hogy Linda az élettársam, meg folyamatosan posztolok olyanokat, mint mondjuk a LIFT-program, meg leszbikusokat érintő hírek, szóval elég egyértelmű.

Volt nemrég egy LMBT-kutatás, kitöltöttem a kérdőívet, és abban én ezt hiányoltam is... Volt ilyen kérdés, hogy „hogyan fogadták a munkatársaid, amikor elmondtad”. De én nem mondtam el, csak bejelöltek a Facebookon,

én meg visszajelöltem őket! Persze vannak olyanok is, akik nem használják a Facebookot, és kifejezetten jóban vagyok velük. De hát csak annyit mondom, hogy a barátnőmmel ezt meg azt csináltam, itt vagy ott voltunk. Nem tudom, tudják-e. És persze azt sem tudom, mit fognak szólni, ha terhes leszek.

IA: Egy gyereknek mindenki örülni szokott.

Vera: Igen.

„LEGFŐKÉPPEN A GYEREKEK ÉRDEKE, HOGY MINDKÉT SZÜLŐJÜK A JOG SZERINT IS AZ LEHESSEN”

Gabi, Judit és Fanni

Inter Alia: Az első kérdésem az, hogy hogyan is lett a ti kétéves Fanni lányotok.

Gabi: Nyolc éve élünk együtt, és valahogyan az elejétől világos volt, hogy lesz majd gyerekünk. Többször is beszéltünk erről, azt is megbeszéltük, hogy kettő lesz. Négy-öt éve el is kezdtünk utánajárni a dolognak. Elég sok időnkbe telt, amíg megtaláltuk a megfelelő orvost. Szerencsére közben a törvény is változott: 2007 nyara óta lehet egyedülállóként is mesterséges megtermékenyítést kérni, azelőtt csak heteroszexuális házaspárok vagy élettársak tehették ezt. És hát az is sok idő volt, amíg végre összejött a baba. Már nagyon aggódtunk, mert sokáig nem sikerült, és nem tudtuk, miért. Aztán kiderült, hogy a sok nőgyógyászati vizsgálat mit hagyott figyelmen kívül. Jutkának nem volt megfelelő az inzulinszintje, inzulinrezisztenciája volt, ezt kellett helyretenni egy gyógyszerrel, és aztán rögtön sikerült is a következő inszemináció.

IA: Azt hogyan beszéltétek meg, hogy ki legyen a donor, illetve hogy egyáltalán ismerős legyen vagy ismeretlen?

Gabi: Felmerült, hogy legyen ismerős... Sőt, családtag. Az öcsémre gondoltunk. De aztán arra jutottunk, hogy ez megzavarná a családot, és nem lenne jó. Mindenki azt mondaná, hogy Fanni Tamás gyereke, holott mi ket-

ten akartunk gyereket, mi vagyunk a szülei. Ebből a szempontból tehát jobb lett volna más ismerős, egy barát. De az is zavaró lett volna... Önmagában az, hogy benne lett volna a gyerek életében. És egy apa jogokat is követelhet. Ami különösen zavaró, mivel engem, a gyerek egyik szülőjét, aki a fogantatásától kezdve mellette van, nem fűzhet hozzá jogi kötelék. Szóval ezt elvetettük. Mi amúgy is olyan igazi, összetartó, nukleáris családokban nőttünk fel: nem nagyon vannak válások a családukbán, általában két szülő van és gyerekek, Jutka bátyjainak is például kettő-kettő, és talán ezért is így képzeltük el, hogy ezt nem kavarnánk meg. Mi ketten akarunk a szülei lenni a gyerekeinknek.

Az ismeretlen donornak persze megvan az a hátránya, hogy nem tudod, hogy néz ki az illető, milyen ember, milyen a szellemi színvonala, az érdeklődése... Fanni esetében pláne: annak a kórháznak, ahová Jutka járt, saját spermabankja volt, és nem közöltek adatokat a donorokról. Mi leadhattunk egy papírt, hogy nagyjából mik az elvárásaink, de ezek csak a külső jegyekre vonatkoztak, és ennyi, ők választottak. A most működő spermabankokban már máshogy van: lehet tudni, hogy az illetőnek mi a szakmája, mit tanult, mi a hobbija, legalább nagy vonalakban hogy néz ki... Igaz, ami a belső tulajdonságokat illeti, mi azt gondoljuk, hogy a gyerek leginkább olyan lesz, amilyenek neveljük.

Szóval szerintem zavaró lenne egy harmadik ember jelenléte, és nemcsak nekünk, hanem a gyerekeknek is. Mi legalábbis így tudjuk csak elképzelni a családunkat, két szülővel.

Illetve még az is szóba került, hogy esetleg örökbefogadunk. Mindjárt az elején, amikor még nem tudtuk, van-e orvosi lehetőség, és akkor is, amikor sokáig nem sikerült. De az nem nagyon kivitelezhető. Egyedülállóként szinte reménytelen nagyon kicsi gyereket hazavinni, és nekünk az alapvetően fontos lett volna, hogy rögtön, ahogy megszületik, ott legyen a családban.

IA: Az orvosotoknak, illetve a szülésznőnek, más egészségügyi dolgozóknak elmondtátok, hogy ti egy pár vagytok?

Gabi: Az az orvos, aki egy meddősségi központban „megcsinálta” Fannit, nem tudott róla. Jutka egyedülállóként járt hozzá, mert ezt kívánja meg a törvény, és nem akartuk az orvost sem kényelmetlen helyzetbe hozni, hogy neki tudatosan kelljen szembemennie a szabályokkal. De szülészorvosnak mást választottunk, több okból is: eleve mert a közelünkben levő kórházban akartunk szülni, meg azt is akartuk, hogy a szülészorvos nő legyen, és el is akartuk mondani neki, hogy mi együtt várjuk a gyereket. Úgy gondoltuk, hogy fontos, hogy ott legyenek a szülésnél, és emiatt ne legyen bennünk semmi aggodalom. Hogy Jutka ott mit mond vagy mit gondolnak... A legjobb, ha tudják, hogy mi egy pár vagyunk. Aztán ebből volt is gond, de végül szerencsére minden a legjobban ment.

IA: Milyen gond?

Gabi: Hát a szülészorvosnak előre elmondtuk, ő meg bólintott, egyszerűen tudomásul vette. De egy szülésnél nagyon fontos szerepe van a szülésznőnek is, és ebben a kórházban az a szokás, hogy a szülők jó előre választanak szülésznőt is. Mi is ezt tettük, beszéltünk vele, elmondta, hogy Jutka hogyan készüljön, milyen teákat igyon az utolsó hetekben... És elmondtuk azt is, hogy mi így ketten leszünk szülők. Már akkor is furcsán viselkedett, vagyis alapvetően nem értette, mit mondunk, többször visszakérdezett... Aztán alig egy-két héttel a szülés előtt felhívta Jutkát, hogy ő mégsem ér rá. Gondoltuk, akkor megkérdezzük az orvost, hogy kit ajánl. Mindenképpen szerettünk volna választott szülésznőt, mert azt akartuk, hogy a szülés a lehető legtermészetesebb legyen, ne legyen semmilyen felesleges beavatkozás: se beöntés, se kanül, se szükségtelen gyógyszerek, se gátmetszés... És vannak olyan szülésznők, akik ragaszkodnak ezekhez. Szóval az orvos azt mondta Jutkának, hogy hívja fel másnap, és ne aggódjon, ő biztosan talál valakit. Másnap Jutka felhívta, és azt mondta, hogy ő előző nap találkozott az összes szülésznővel az osztályon, és megkérdezte őket, de mind nemet mondott. És mondott valami olyasmit is, hogy a speciális helyzetünk miatt. Jutka visszakérdezett, hogy ez azt jelenti, hogy azért mondtak nemet,

mert mindketten nők vagyunk? Erre közölte, hogy igen, azt mondták, hogy így nem vállalják. De ne aggódjunk, az ügyeletes szülésznő majd végzi a dolgát. És ezzel elbúcsúzott. Mondjuk ő eleve nagyon keveset beszél, ilyen a stílusa. De ez nagyon meglepett. Egyáltalán, hogy miért és hogyan mondta ezt el az összes szülésznőnek. Az más, ha mi mondjuk, de az furcsa volt, hogy ezt ő ilyen fontos információnak tartja... Holott miért is lényeges ez egy szülésnél? És főleg hogy nem kommentálta, egy szóval sem jegyezte meg, hogy ez szerinte nem volt szép a szülésznőktől. Ez nagyon rossz érzés volt, még az is felmerült bennünk, hogy orvost váltunk, de hát mégsem akartunk az utolsó pillanatban.

És aztán úgy alakult, hogy Jutka nagyon könnyen szült... Vagyis amikor bementünk, mert otthon elfolyt a magzatvíz, neki egyedül kellett bemennie a vizsgálóba, a kíséző ilyenkor még csak kívül ülhet. Egészen addig, amíg a vajúdás tart, amíg nem mehetnek együtt a szülőszobába. De amikor az ügyeletes szülésznő megvizsgálta, döbbenet mondtá, hogy ez nem lesz hosszú vajúdás, sőt, ez már a szülés, irány a szülőszoba. És megkérdezte Jutkától, hogy akkor kinek szóljon odakint, ugye a férjének. Gondolom, látta a jegygyűrűjét, azért kérdezte ezt. Mire Jutka mondta, hogy nekem szóljon. Csak a nevemet mondta, persze, de gondolom, rögtön tudta a szülésznő, hogy mi vagyunk az a pár, akiről már szó volt. Szólt nekem, siettem be a szülőszobába, ő mondta, hogy hívja is az orvost, és nagyon gyorsan ment minden. Ügyesen és a legnagyobb figyelemmel tette a dolgát, csinálta a gátmassázst, segített az egészben, végig ott volt, amikor már kellett... És úgy is viselkedtek velem, ahogyan az apákkal szoktak. Amikor már nem pulzált a köldökzsinór, a kezembe adták az ollót, hogy én vágjam el, később rögtön nekem adták oda a pici Fannit, órákig magunkra hagytak a szülőszobában, aztán szóltak, hogy mehetünk át a másik részlegbe... És a folyosón az első, aki szembejött velünk az éjszaka közepén, az a szülésznő volt, aki lemondta a szülést. Gratulált mindkettőnknek, és sok boldogságot kívánt. Nem tudom, mi volt a fejükben, ez az egész homályos volt... De kedvesek voltak velünk.

IA: És a védőnők? A gyerekorvos? Ők tudják, hogy egy szülőpár vagytok?

Gabi: Az az igazság, hogy a védőnőnek nem mondtuk el. Nagyon kedves, de idősebb nő, és nem tudtuk, mit szólna. Azt beszéltük meg, hogy Jutka annyit mond neki, hogy nincs apa, és ketten lakunk a lakásunkban, de hát ezt úgyis látja... Aztán erre soha nem kérdezett rá. Csak kihúzta az apát, már akkor, amikor először találkoztak, az ő rendelőjében. Ha nincs, nincs, ennyi. Aztán kijött még a baba születése előtt, napközben, munkaidőben, tehát én nem voltam otthon, és azután is, hogy megszületett. Láthatta, hogy kettőnk neve áll a kapucsengőn, hogy van egy nappalink, egy kis dolgozószoba, egy hálószoba egyetlen ágygal, meg egy gyerekszoba. Elég egyértelmű, hogy ez egy család lakása... Meg hát akkor itthon is voltam, amikor jött, hogy megnézze Fannit. Éppen főztem, majdnem odaégett valami, fakanállal a kezemben nyitottam neki ajtót, mert Jutka éppen telefonált valakinek. De soha nem kérdezett semmit. Jutka mondta, hogy azután amikor ment a védőnőhöz, mindig többes számban beszélt, mert nem is figyelt erre... Szóval hogy hová hordjuk bölcsibe, hol szoktunk sétálni... Meg jegygyűrűnk is van, szóval azért kitalálható, de nem tudjuk, mit gondol. Fanni most már két éves, nemrég voltak nála Jutkával vizsgálaton, és hát azt láthatta, hogy milyen okos és ügyes gyerek, rá is írta a vizsgálati lapra, hogy beszél, verseket mond, énekel, rajzol... Elámult rajta.

A gyerekorvossal is így vagyunk. Szinte mindig ketten visszük Fannit, ha mondjuk elkap valami náthát, és többes számban beszélünk, én vetköztetem le a vizsgálatához, ilyesmi. Szóval láthatja, hogy ketten vagyunk a szülei, de nincs erről mit beszélünk, olyankor arról van szó, ami éppen a probléma, hogy náthás vagy köhög.

IA: A családjaitok, a nagyszülők hogyan reagáltak, illetve hogyan kezelik Fannit? Unokaként?

Gabi: Nálunk, az én oldalamon már csak azért sincs megkülönböztetés, mert nincs másik unoka. A nagynénémnek, az anyukám nővérének nem

lehetett gyereke, és ő mindig is nagyon közel állt hozzánk, az öcsémhez és hozzám. Egy öcsém van, de neki nincs gyereke, és nem is úgy néz ki, hogy valaha lenne. Szóval ők nagyon is várták az unokát, és örültek neki.

Az érdekes kérdés, hogy ha úgy lenne másik gyerekünk, hogy azt én szülöm, őt másképpen kezelnék-e, merthogy vérszerinti unoka. De abban maradtunk, hogy Jutka szüli a másodikat is, így nincs ilyen különbségtétel.

Szóval ők így elfogadják, mindketten nagymamaként viselkednek, úgy is nevezzük őket. De mondjuk fordítva, ha én szültem volna, az jó kérdés, hogy Jutka anyja hogy viszonyulna ehhez, mert neki már több unokája is van. Jutkának két idősebb testvére van, szóval Fanni előtt is volt már négy unoka. És nem hiszem, hogy ő elfogadná úgy, hogy valóban az unokájának tekintené, ha én szültem volna. Még akkor sem, ha amúgy a kapcsolatunkat elfogadja, hozzászokott, családtagként kezelnek.

IA: Akkor talán az a legjobb, ha egy pár mindkét tagja szül?

Gabi: Nem is tudom. Ha a nagyszülők megkülönböztetik a gyerekeket a vérszerinti kötelék szerint, akkor abból a szempontból éppen rosszabb is lehet, hogy akkor mindkét oldalon megkülönböztetik őket! Ha csak a pár egyik tagja szül, akkor legalább az van, hogy eldönthetik, elfogadják-e így az egész családot vagy nem.

De nem is annyira a család miatt fontos, hogy valaki szüljön. Mármint hogy a párnak mindkét tagja szüljön. Hanem a jogi kérdés miatt. Mert akkor már jogilag is tartozik hozzád egy gyerek, és akkor az már inkább elismert, társadalmilag, vagy számodra is. Mert így a jog előtt olyan, mintha egy se lenne.

Illetve a párkapcsolatot is erősítheti, hogy akkor közösen gondoskodnak egymásról és a gyerekekről, attól függetlenül, hogy ki a biológiai szülő.

De ez anyagi kérdés is, akárhogy is nézzük. Mint a heteroszexuálisoknál is. Ha valaki jóval többet keres, vagy olyan a szakmája, amiből nem nagyon szoktak kiszállni... Én olyan területen dolgozom, ahol általában férfiak vannak, már csak ezért is. Mert minden gyorsan változik, naprakésznek kell

lenni, időnként külföldre utazni, hosszabb projekteket vinni akár egyedül... És ezt a nők, akik családot terveznek, nem szokták vállalni, mert nem lehet évekre abbahagyni, vagy nem biztos, hogy akkor vissza lehet térni. És anyagilag is számít, hogy egy pár esetében melyikük fizetése annyi, hogy abból jobban kijön a család.

Mostanában beszélgettünk erről. Szeretnénk, ha Fanninak most már hamarosan lenne egy kistestvére, aki korban közel áll hozzá, és őt Jutka szüli, de felmerült, hogy pár évvel később én szülnék egy harmadikat is. Megtetszett ez a terhesség dolog. És akkor majd egy ideig Jutka dolgozik és keres többet. Persze ez még új dolog, eddig mindig két gyerekről beszéltünk...

IA: Ahogy erről beszéltél, az jutott az eszembe, hogy el szokott hangzani bárhol, hogy Fanni „nem a te gyereked”, hogy valaki nem tekinti annak?

Gabi: Furcsa, de ez kívülről nem jön, nem vetődik fel. Mondjuk a munkatársaim, akikkel beszélgetünk a gyerekeinkről... Mindenki harmincas-negyvenes, sokunknak van gyereke. Ők soha nem utalnak ilyesmire. De éppen a barátainktól, gyerekes anyáktól, úgy értem, a miénkhez hasonló családostól már hallottam ilyet. Hogy a másoknak is szülnie kell, vagy kellene, hogy „neki is legyen gyereke”. És ez zavar, mert éppen azt várnám, hogy ebben a körben otthonosabban érzem magam, és mindenki tekintettel van arra, hogy a közösen vállalt gyerek mindkettőnké. De ez biztosan azért is van, mert mindenki ezen kattog. Vagy legalábbis többen. Sokunkat frusztrál a jogi helyzet, hogy jog szerint a nem vérszerinti szülő ebben az esetben nem lehet szülő.

IA: Annak az előírásnak, hogy jegyeztessetek be fiktív apát, már eleget tetetek?

Gabi: Igen. Amint Jutka és Fanni hazajött a kórházból, már jött is a levél, hogy ezt Jutkának el kell intéznie. Persze igazából csak a gyerek hároméves

koráig kell, szóval lett volna időnk, de gyorsan elintéztük, mert azt akartuk, hogy mindkettőnk nevét viselje, és az új neve szerepeljen minden papírján. Megadtuk a fiktív apa adatait, ezek megegyeznek az én adataimmal, csak persze a neve nem ugyanaz. De a családi nevet meg lehet választani, és akkor el lehet dönteni, hogy az a név legyen a gyerek családnéve, vagy a biológiai anyáé, vagy a kettő együtt, kötőjellel. Mi az utóbbit szerettük volna, és így is lett. Ez tetszik, jó érzés, hogy Fanni neve mindkettőnkét magában foglalja. Mondjuk amikor kitöltjük a bölcsődében az adatlapokat, hogy ki mehet érte, és akkor ott van mindkettőnk neve, meg az ő kettős, kötőjeles neve. Ez is kifejezi, hogy egy család vagyunk.

IA: Milyen élményeitek vannak a felvállalásról? Mert ha jól tudom, ti már két bölcsődében is elmondtátok, hogy ti ketten vagytok Fanni szülei. Nehéz vagy könnyű ezt vállalni?

Gabi: Hát tulajdonképpen mindegy, hogy milyen, ezen nem kell gondolkodnunk, mert nincs más választásunk. És igen, már három helyen is elmondtuk: egy kis magánbölcsődében, ahová Fanni hetente néhány alkalommal járt egyéves korától, aztán meg az önkormányzati bölcsődében, ahová kétéves korától járt volna, csak nem voltunk elégedettek vele, és most átírtuk egy óvodába, ahol kétéves kortól fogadnak gyerekeket. Fannit mindenhol nagyon szeretik, és ő is szeret gyerekek közé járni. Nem szóltak semmit egyik helyen sem... Mondjuk ezt Jutka szokta elmondani. Csak úgy tényként közli, hogy mi ketten vagyunk Fanni szülei, két anyukája van. Közben a beszélgetésben ott van az is, hogy milyen füzetet kell vinni üzenőfüzetnek, meg milyen váltóruhát, hány pelenkát kell bevinni. Szóval ez ilyen taktika is, hogy amikor elmondja, hogy ketten vagyunk szülők, akkor valami konkrét megbeszélnivalóra is rákérdez, és akkor ebben benne van, hogy ez egy tény, ami éppen úgy megbeszélnivaló, mint ahogy egyéb teendők is vannak, de csak egy tény. És eddig mindenhol gond nélkül tudomásul vették.

IA: De ez azért okoz egy kis feszültséget?

Gabi: Nyilván mindenkiben okoz, minden melegnek vannak az életében olyan helyzetek, amikor ezt el kell mondani, és önmagában az, hogy ez elmondanivaló, meg hogy nem lehet tudni, mások hogyan reagálnak, okoz egy kis feszültséget. De amúgy meg elhatározás kérdése. Nagyrészt az. Mi elhatároztuk, hogy mindenhol elmondjuk, mert így akarunk élni, mert azt gondoljuk, hogy csak így érezheti Fanni is azt, hogy stabil a családja, stabil az önértékelésünk. És mióta több családot látunk, sok ismerősünk vállalt gyereket az elmúlt években, munkatársak, volt egyetemi évfolyamtársak, annyira látjuk azt is, hogy mennyi nem ideálisan funkcionáló ember, család van... Nálunk meg eléggé rendben van minden, és ez jó.

IA: Mit gondoltok, mi lesz majd az iskolában, ha Fanni már beszélget mással a családjáról? Lehet, hogy ott is jól fogadják?

Gabi: Én úgy látom, hogy elég magabiztos ahhoz, hogy erről normálisan beszéljen, úgy értem, egyszerűen, ahogy van, és nem fogják kiközösíteni. Persze az is sokat számít, hogy hova jár iskolába. Azért van olyan hely, ahol nagyobb eséllyel kiközösítenék... És vannak olyan iskolák, ahol nyitottabbak. De a magabiztosság mindenképpen a legfontosabb.

IA: Mit gondoltok a bejegyzett élettársi kapcsolatról? Számotokra hasznos, vagy nem?

Gabi: Sajnos most nem köthetünk ilyet, mert Jutka nemsokára megy megint az orvoshoz, és ott ő egyedülállóként kell hogy megjelenjen, így kérhet csak mesterséges megtermékenyítést. Szóval amíg nem jön a második baba, addig nem köthetünk. De szerintem egyértelműen hasznos, mert sok jogot garantál a szülőpárnak, és a nem biológiai szülő is a gyerek közeli hozzátartozójának minősül. Persze tudom, hogy sokan nem merik megkötni, hallottam is, olvastam is ilyen véleményeket. Igazából pont úgy

működik, mint a melegség felvállalása egy homofób közegben. Sokan félnek tőle. Úgy gondolják, hogy ha megvan a végrendelet egymás javára, meg ilyesmi, ezeket elrendezik, akkor szükség esetén egy elfogult, meleggyűlölő ügyintézővel el lehet így sunnyogni, azt mondani, hogy az anya egyedülálló. Vagy az óvodában, iskolában. Ha pedig valaki bejegyzett élettársi kapcsolatot köt, akkor már nem. Én azt gondolom, hogy ez nem jó érvelés. Illetve mindig elgondolkodik az ember a felvállaláson, persze, de pont a gyerek kapcsán már nem lehet. Mert akkor milyen önértékelése lesz?

Amikor válaszolni kellett rá, hogy Jutka egyedülállóként kéri-e a családi pótlékot, már akkor is azt jelöltük be, hogy nem, nem egyedülálló. És ebből gond is volt aztán, mert csak az szerepelt a lapon, hogy vagy egyedülálló, vagy kéri az apa aláírását is. És külön levelet kellett írunk, hogy nálunk biológiai apa nincs, viszont van élettársa, és nem egyedülálló. Szóval ez külön köröket jelentett. És azóta is van, amikor nem egyszerű ez a hivatalok előtt. Mostanában jutottunk arra, hogy ezentúl mindenhol egyértelműek leszünk: mindenhová beírjuk, ahol kérdezik, hogy élettársa van, és arról sem hallgatunk, hogy ki az. Beírjuk az én nevemet is. A könyvelőnk nemrég mondta, hogy azt hallotta, az OEP külön képzést szervezett a dolgozóinak, vagy valamilyen eligazítást, hogy tudják, vannak kétanyás családok. Egyre több van. És most már van bennem egy ilyen dac is, hogy csesse meg mindenki. Csodálatos, okos, értelmes, szép kislányunk van, és nagyon jó kis család vagyunk. Ezen nincs mit eltitkolni.

Alapvetően azt sem szeretem, mikor valaki azt mondja, hogy azért nem mondja el, mert ez nem tartozik senkire. De hát mindenhol megjelenik, hogy milyen vagy, kivel, kikkel élsz együtt, és más sem dicsekszik, csak nyilvánvalóan ott a gyerekülés az autóban, meg mindenki tudja, hogy házasok, ott a jegygyűrűjük... Persze hogy nem kell dicsekedni. De a titkolózás nem jó. Az, hogy ne titkolózzunk, hozzátartozik ahhoz, hogy annak a gyerekeknek két szülője van. És az is hülyén jön ki, amikor szánakozva néznek Jutkára, mondjuk a gyámhivatalban volt ez, amikor mondania kellett, hogy nincs apa, hogy szegény megesett nő, lelépett a pasija, vagy nem is volt...

És egyáltalán nem így van, mi aztán gondosan terveztük a gyereket. Együtt vállaltuk. A másik feltételezés sokkal megalázóbb.

Egyszer csak eljön az idő, amikor ezt többen látják. Hogy ezek a családok vannak, jól megvannak, és a bennük élők, de legfőképpen a gyerekek érdeke, hogy mindkét szülőjük a jog szerint is az lehessen. Mert két szülő mindenképpen jobb, mint egy, ezt mindenki tudja. És a gyerekek az jó, ha a lehető legteljesebb érzelmi és anyagi biztonságban él, és ez csak úgy lehetséges, ha mindkét szülője gondoskodhat róla, ha mindkettőnek kötelessége is gondoskodni róla... Egyáltalán, a jog azért van, hogy védje azt, ami jól működik egy társadalomban. Minden jól működő családot és kapcsolatot.

apák

& „pótapák”

„MÁR MINDIG APA LESZEK”

Péter

Inter Alia: Van egy óvodás gyermeked. Elmondod, hogy ő hogyan lett?

Péter: A szélesebb baráti körömbbe tartozó, akkor már hosszú ideje együtt levő nőpár megkeresett. Jó szívvel emlékeztek rá, hogy volt egyszer egy meghatározó élményem az Egyesült Államokban: eljutottam egy meleg családi és sportnapra, ahol egy hatalmas szabadidőközpont volt tele meleg apákkal, leszbikus anyákkal és a gyerekeikkel... És ez engem euforizált. Részletesen beszámoltam róla a barátaimnak. Ez megmaradt az emlékezetükben, mert arra utalt, hogy valószínűleg nem lesz idegen tőlem a gondolat. És leültünk beszélgetni. Furcsa volt, mert megéreztem, hogy erre fog kifutni ez a bizonyos beszélgetés. Valahol nem is igazán lepett meg. De azért kértem két napot...

IA: Mit kellett átgondolnod?

Péter: Akkor ez Magyarországon szinte példátlanul új dolog volt. Senkit nem ismertem ilyen helyzetben. Ma azért már ismerek néhány érintettet, ha keveset is – de akkor senkit! Azt kellett átgondolnom, hogy történni fog velem valami nagyszerű, ami korábban nem volt az életstratégiám része. Azt gondoltam, hogy a melegségnek egy sajátos és sajnálatos „mellékhatása”, hogy az embernek nem lesz gyereke. Végig kellett gondolnom a pionírságot, a felelősséget, a további életemet – apaként. Olyan érzés volt

ez akkor, mint amikor az egyszeri tengerész kap egy csodálatos felkérést egy uralkodótól, hogy kapitány úr, szeretném, ha felfedezné nekem ezt vagy azt a még ismeretlen tengerszorost. És az ember belegondol, hogy ha elmegy, és ott lesz, akkor olyan már soha nem lesz többé, hogy nem járt ott. Ahogy belevágok, és beérik a döntésünk gyümölcse, vagyis megszületik a gyermek, onnantól kezdve én már mindig apa leszek. De nem kérdés: erről szól a felelős gyerekvállalás, szexuális beállítottságtól függetlenül.

Nem is azt kellett elsősorban végiggondolnom, hogy belevágok-e, és hogy szép-e ez, mert persze, hogy igen, és persze, hogy szép. Hanem csak annyit, mint egy heteró férfinak: hogy kész vagyok-e a gyerekvállalásra?

IA: Amikor először megbeszéltétek, akkor már arról is beszéltek, hogy ők ezt milyen módon képzelik el, milyen szerepre gondoltak, milyen gyakran találkozónátok? Mert azok között, akik ismerik az apát vagy a donort, sokféle megoldás van: vannak, akik rendszeres kapcsolatot tartanak az apával, mások nem...

Péter: Igen, sokat beszélünk. Én velük nagyon jóban voltam, meglehetősen közel voltunk már azelőtt is. Azt nem mondom, hogy szoros barátság volt köztünk, de a mély szimpátia megvolt, és eléggé ismertük, szerettük egymást.

IA: Tehát éppen azért választottak téged, hogy vegyél részt az életükben.

Péter: Igen, tudatosan hozzájuk közel álló embert választottak. Nyilván szempont volt, hogy az illető legyen úgy emberileg „egyben” és fel tudja mérni, mire vállalkozik. A köztünk fennálló viszony a terhesség alatt és még inkább a gyerek megszületése után szoros barátsággal elegy, igazi családi nexussá lett. Vagyis jó barátok lettünk, és ez bőven átlóg a „családi téréltre” is.

A családom az első pillanattól kezdve teljes természetességgel, nagy szeretettel viseltetik a gyerekem iránt. A testvéremnek és a feleségének a

közelmúltban ugyancsak gyermeke született, a kicsik, a két unokatestvér az első adandó alkalommal találkoztak: megható és felejthetetlen volt ez a kép mindannyiunknak. Köztem és a mamák közt rengeteg a hasonlóság a gondolkodásunk, a világlátásunk, az életmódunk, a családi háttérünk tekintetében is. A gyerekünknek három szerető szülője van, és az anyukáival él.

IA: Nagyjából milyen gyakran találkoztok?

Péter: Gyakran előfordul, hogy akár véletlenül összefutunk. Előre megbeszélten hetente egy-két alkalommal találkozunk. Zömmel náluk, de gyakran a játszótéren, nálam ritkábban vagyunk. Olyan is van, hogy besegíték, ha nem érnek rá. Édesanyám pedig majdnem olyan sűrűn, sőt, néha talán még sűrűbben találkozik velem, mint én.

IA: Eljár hozzájuk?

Péter: Vigyázni rá, persze. Teljes mértékben nagymamai szerepben. Az, hogy a felmenőink is ilyen támogatók, tovább erősíti a családi érzetet és a gyerek felé sugárzó melegséget.

IA: És megbeszéltek mindenfélét vele kapcsolatban?

Péter: Igen. A nagy dolgokban persze ők döntenek, hogy hová menjen óvodába, iskolába... De mindenről tudok, és ő is minden fontos dologról beszámol. Sok időt töltünk együtt, játszunk, rajzolunk, beszélgetünk. Nagyon közel állunk egymáshoz.

IA: A hozzád közel állók tudnak a gyerekről?

Péter: Igen, minden közeli barátom. És mind együtt örül velem, velünk. Akad olyan távolabbi ismerős is, aki nem tudja, hogy meleg vagyok, csak azt, hogy van egy gyerekem, akinek az anyjával jó a viszonyunk. Ma olyan

sok az egyedülálló szülő, a válás, hogy nem okvetlenül kívánkozik a kérdés: akkor miért nem éltek együtt... Persze akivel jóban vagyok, pontosan képen van.

IA: Szerinted előfordulhat, hogy később, mondjuk általános iskolás korában gondot jelent, hogy a megszokottól eltérő a családja?

Péter: Biztosan nem lesz mindig egyszerű. Pedig ez éppen irigylésre méltó: őt három ember is körülveszi szülői szeretettel. Nálunk százezrével élnek olyan gyerekek, akiket egy elhagyott vagy megözvegyült anya nevel, egyedül. Tudom, milyen ez. És nem mindegy, hogy három vagy akár négy ember vesz körül egy kicsit, és nem egyetlen.

IA: Szoktak téged esetleg tanácsért megkeresni más melegek, akik kedvet kaptak a gyermekvállaláshoz?

Péter: Sokakkal beszélgetek a gyerekvállalásról, nem csak meleg barátaimmal persze. Van olyan, akit nagyon megérint a gondolat, de belegondol, hogy ez mi mindent jelent, és megtorpan... Ismertem olyan melegeket, akik majd megvesztek, annyira szerettek volna gyereket. Nem tudtak belenyugodni, hogy az identitásuk és a szülővé válásuk lehetősége ismereteik szerint kizárja egymást.

Egy ismerősöm van, aki hasonló módon vállalt gyereket. Tőle úgy tudtam meg, hogy ő is apa lesz, hogy nála vendégeskedve elkezdtem neki önmagamtól meghatott állapotomban mesélni, hogy van egy hatalmas, csodás hírem: gyerekem lesz. És nem akart meglepődni. Csak ült ott, hogy „ühüm, ühüm”, aztán rám nézett, és közölte, hogy az ő lánya is most születik, a jövő hónapban. Ugyanígy lett apa, nagyszerű, odaadó apa ő is: egy baráti pár kérte meg rá.

„MIÉRT NEM LEHET ILYEN, HOGYHA ILYEN”

Balázs, Arkadiusz és Bendegúz

Inter Alia: Balázs, nemrég összefutottunk egy rendezvényen, ahol meleg családokról volt szó. Akkor említetted, hogy az életetekbe belépett egy kisfiú, akit rendszeresen láttok, és – mondhatni – neveltek. Erről szeretnék kérdezni benneteket, hogy ki is ő, mennyit vagytok együtt...

Balázs: Még egyetemista korából ismerem az édesanyját. Aztán ő családot alapított, de néhány évvel később a férje meghalt. A gyerekük hatéves volt akkor, pár hónappal később kezdte az iskolát. Mi ismertük a férjét is látásból, a gyereket is, de nem voltunk közeli barátok, nem jártunk össze. Aztán egyszer-kétszer megkérdeztem, hogy tudunk-e bármiben segíteni, és akkor mondta, hogy ha Bendegúzra vigyáznánk néha... El tudnék-e szaladni a gyerekért az iskolába, ha ő éppen nem ér rá. És aztán így szépen belefolytunk az életükbe. Három év telt el azóta. Mára eljutottunk odáig, hogy tulajdonképpen bármikor jöhet ide hozzánk a gyerek. Persze ezt mindig megbeszéljük az anyjával. Nem foglaltuk el az édesapja helyét, rá emlékszik, néha emlegetjük, emlékeket idézünk, beszélünk róla.

És még ami fontos: ők úgy ismerték meg Arkadiuszt, hogy mi együtt voltunk, tudta rólunk, hogy melegek vagyunk, és együtt élünk. Az anyja megkérdezte Bendegúztól, hogy zavarná-e, ha két pasi vigyázna rá időnként – ő pedig azt mondta, hogy nem. Ha tiltakozott volna, akkor nem jön létre ez a kapcsolat.

IA: Vagyis elmondta neki az ő saját fogalmaival, hogy ti együtt élték, egy pár vagytok?

Balázs: Igen. Így ez nem is téma, amikor hármásban vagyunk.

IA: Ezt megfogalmazta valaha? Hogy máshol papa és mama van, és ti meg egy ilyen pár vagytok?

Arkadiusz: Nem, ő nem tekinti azt kiindulópontnak, hogy van egy minta, és ehhez képest van valami más...

IA: Szóval ti egy pár vagytok, és kész.

Arkadiusz: Igen. Ebben nem tudom, mennyi szerepe van az anyukája szakmájának – ő szociális munkás. Néha a munkahelyére is magával viszi a gyereket. Így van tapasztalata arról, hogy hányféle családmódel létezik.

Két éve ajánlottam Katának, hogy jelöljünk ki bizonyos napokat. Ez azért fontos nekem, mert tanár vagyok, az életem szemeszterekből és hetekből áll össze, be kell osztanom az óráimat, ezért jobb, ha tudom, hogy a gyerek a hétnak melyik napján lesz velünk. Másrészt azért is jó, mert így az anyukájának is lehet szabadideje, amivel számolhat, amikor akármit csinálhat: pihenhet, szórakozhat vagy dolgozhat... Szóval abban maradtunk, hogy heti egy alkalommal legyen mindig itt a gyerek. És ezen kívül is, ha úgy alakul, heti egy-két napot. Amikor Katának sok munkája van, vagy vidékre kell utaznia, akkor ez így alakul: a rendszeres pénteken kívül jön még hétfőn vagy kedden is. Pénteken reggel elmegyek a gyerekért, összepakolunk mindent, pizsamát, fogkefét is, elviszem az iskolába, aztán hazahozom a cuccait, és délután megyek érte. Ha van zongoraórája, akkor odamegyünk, vagy ide haza. Balázs általában csak később ér haza a munkából.

Balázs: És legtöbbször vacsorát főzök. Már tudom, hogy mit lehet, mit érdemes. Olyat főzök, amit ő is megeszik, és persze mi is.

IA: Miért, mit szeret?

Balázs: Inkább az a kérdés, hogy mit nem. A sült paradicsomot, paprikát. A töltött káposztából csak a tölteléket eszi meg, a káposztát nem...

Megvacsorázunk, általában itthon vagyunk. Olvasunk, beszélgetünk, internetezhet egy kicsit... Tévét nálunk nem néz, az eleve nincs is a szobában, ahol alszik, a miénk a másik szoba galériáján van. Kádazik, ahogy mondani szokta, vagyis fürdik; aztán egy idő után szépen lefekszik, olvas, játszik még...

Arkadiusz: Vagy rajzol...

Balázs: Ilyenkor mi nem zavarjuk. Nem is küldjük aludni fél 10-kor... Pénteken belefér, ha kicsit tovább fennmarad. Aztán elalszik. Elbúcsúzunk, de azért néha lenézünk, megkérdezzük, jól van-e. Jól alszik, egyszer nyafogott, már nem is emlékszem, miért, bejött a kisszobába... De csak egyszer a több év alatt, ami azért jelzi, hogy jól megvan.

Arkadiusz: Sokat rajzol, és aztán ezeket kivágja, csatákat játszik...

Balázs: És rengeteget olvas. Nekünk is sok a könyvünk, ezekből is válogat. Meséket, regényeket. Mindig van nála is könyv.

Arkadiusz: Mondtuk is neki, hogy könyv nélkül utazni nem szabad. Tévézés nincs, azt az anyukája kifejezetten kérte, hogy ne nézze. Néha kikönyörgi, hogy a YouTube-on nézzünk meg valamit.

Balázs: És rádiót hallgat. A Vacka rádiót nagyon szereti: sporthírek, nyelvi műsor, és utána a Vacka rádió. Úgy is szervezzük a vacsorát, vagy kivisszük magunkkal a rádiót. Azt is tudja, hogy ha lemarad róla, meg lehet keresni az Interneten.

Eléggé rendszeres az élete. Pénteken itt alszik, szombaton megyünk vele állatkertbe, ide-oda, ezekbe a kis kirándulásokba néha bekapcsolódik már az anyja is, és este hazaviszi.

Arkadiusz: Nálunk mások a szabályok, mint náluk otthon. Nálunk bárhol lehet enni, nincs az, hogy csak a konyhában. És a WC-deszkát sem kell le-hajtania. Vacsora után mindig elmosogatunk, az hozzátartozik a vacso-rához. És nem az van, hogy a gyerek mosogat, mert ő a legkisebb, hanem aki közelebb áll a mosogatóhoz...

Balázs: Néha nagyon udvariasan megkér, hogy mosogassak el. Szóval van azért alku is.

IA: Tehát megszokta, hogy otthon és nálatok is vannak szabályok, másféle szabályok. És iskolaévben többször is van itt?

Balázs: Igen, előfordul, hogy hétfőn vagy kedden is. Sokszor előtte való este már nálunk alszik, hogy ne hajnalban kelljen kelnie. Mert hozzánk egy kicsit közelebb van az iskola, mint hozzájuk.

Arkadiusz: Zongoraórára is jár, meg tornára is, egészen más helyekre.

Balázs: Ami igazán izgalmas ebben, mert ez eddig szerintem magánügy, az az, ahogyan az iskola befogadott bennünket. Ezt inkább Arkadiusz tudja jobban, mert én kevesebbet járok oda Bendegúzáért. Persze én is mentem már, találkoztam az osztálytársaival, de ő rendszeresebben jár.

Arkadiusz: Viszont helyesbítenem kell. Nem szeretem azt a szót, hogy „befogadott”, akceptált. Én nem vagyok befogadás tárgya. Nem vagyok másodrangú, hogy engem valaki nagylelkűen akceptáljon, és a gyerekek is ösztönösen tudják: az nem úgy van, hogy van valaki, aki a mérce, és mindenki más ehhez képest... Ilyen nincs.

IA: Tehát az iskolában tudják, hogy ti egy meleg pár vagytok.

Arkadiusz: Igen. Három éve ismernek, két éve rendszeresen látnak. A múlt félévben többet láttak, mint Bendegúz anyukáját. Ő mint anyuka inkább más szülőkkel beszélget, én viszont inkább a gyerekekkel. És ők szívesen kérdeznek mindenfélét, főleg az esküvőnkéről. Erre 2009 augusztusában került sor, de már hetekkel előtte készültünk rá. Beszéltünk róla jó előre, és Bendegúz igent is mondott rá, hogy koszorúsfiú legyen az esküvőnkön. Mindenhol hirdette, hogy a melegek most már házasodhatnak! Kérdeztek is erről a gyerekek. A folyosón messziről kiabálta a barátainak, hogy a jövő hónapban lesz Arkadiuszék esküvője, meg ilyeneket... Meg is kérdeztem tőlük, hogy miképpen nevezhetnénk magyarul azt a gyereket, aki ott van az esküvőn, és virágokat szór. Rögtön mondták, hogy koszorús-lány! És ha fiú? Koszorúsfiú? Nem igazán... Akkor hogyan nevezzem meg Bendegúzt? Szóval megbeszéltük a gyerekekkel, hogy mi egy koszorúsfiú szerepe egy meleg esküvőn. Aztán szeptemberben elmesélte az egészet, mert neki ez volt a nyár egyik legfontosabb eseménye, hogy hogyan volt koszorúsfiú egy meleg esküvőn.

A tanévzárón a tanítónéni megkérte a szülőket, hogy fájóan be az osztályba. „De én nem vagyok szülő!” – mondtam. Mire ő: „De, a pótapa, az szülő!” Tehát az emberek ebben a körben, az osztályukban tudják, hogy mi a helyzet: nem vagyok szülő, nem is pótolom a szülőt, de így könnyű beszélni, ha leegyszerűsítjük. Persze, ha kell, elmagyarázzuk: „Arkadiusz nem az apám, ő az, aki ma felelős értem.”

Persze Bendegúz sokat beszél a papájáról. Ott a hajó a szobájában, amit ő készített neki, vagy hogy végigjárták Horvátországot, erre is emlékszik... Szóval a gyerekek az osztályában tudják, hogy van anyukája, meg apukája, aki meghalt, és ezen kívül van egy meleg pár, akiknél van néha, akiket viccből néha pótapának neveznek. És mindenki tudja, hogyan kell beszélni rólunk. Senki nem használ bántó fogalmakat. Ezt a szülők is elfogadják. Egyébként mindenféle képet és videót felteszek az Internetre. Az esküvőnkéről, arról, hogy Mikulásozunk...

Balázs: Az egyik munkahelyemen évek óta én vagyok a Mikulás.

Arkadiusz: Igen, és Bendegúz amikor először látott abban a jelmezben, nem ismert meg...

Amit felteszek a netre, azt Lengyelországban is nézik. Ott minden meleg család rejtőzködik, én pedig lengyelül is írok, és teszek fel képeket. Aki beírja a keresőbe lengyelül, hogy meleg család, az főleg minket lát.

IA: És Bendegúz mindent megoszt veletek, ami történik mondjuk az iskolában?

Balázs: Persze, néha közli, hogy a bolhapiacon találkozik az osztálytársával, legókat keresnek... Nagy biológus, és az ilyen témákról állandóan beszél. Az iskolát is emlegeti. Nincsenek titkok. A legtermészetesebb módon közöl mindenfélét. Szoktuk kérdezni az iskoláról, házi feladatot kell írnia, amit nem szeret, de persze akkor is megírjuk...

IA: Szóval zajlik az élete itt is.

Balázs: Igen, ugyanolyan szerves részei vagyunk az ő életének, mint ő a miénknek.

IA: Akkor az iskolában tudják, hogy ti afféle második család vagytok, erről is beszél.

Balázs: Igen, ezt nem csak ő, hanem Kata is előkészítette, amikor már nyilvánvaló volt, hogy többször megyünk majd érte. Mondta nekik, hogy akkor mi leszünk azok. Én is szoktam járni, ha Arkadiusznak valami dolga van. De én kevesebbet beszélgetek az osztálytársaival. Néhányukat azért megismertem. És elkezdtek engem is tegezni, ahogyan a többi szülőt szokták.

Arkadiusz: A lányok azt is megkérdezik, hogy mit szoktunk főzni... A fiúk olyankor nem jönnek oda. De volt, aki azt mondta Bendegúznak, hogy milyen jó neki, nálunk biztosan egész nap játszhat a számítógépen...

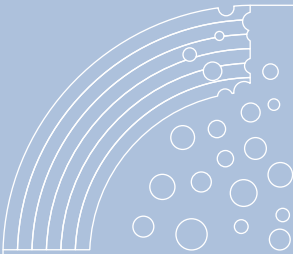
IA: Mások is éppen ezt mondják: hogy ha nem aggódnak, és egyszerűen elmondják, hogy ez az ő családjuk, akkor az emberek nem reagálnak rosszul, hanem ők is rábólintanak és természetesnek veszik. Akkor veletek sem volt senki elutasító?

Arkadiusz: Nem. Igaz, ez egy olyan iskola, ami a sokszínűsége nevel...

Balázs: Speciális tantervű, liberális nevelést adó általános iskola. Bendegúz IQ-ja nagyon magas, már elsős kora előtt tudott olvasni, pedig nem tanították, hanem megtanult, mert érdekelte... Részben ezért is fegyelmetlen volt.

Amikor volt egy kisebbségekről szóló rendezvénysorozat, akkor Arkadiuszt meghívták mint lengyelt, illetve sziléziait. Ő volt az egyik díszvendég.

Szóval ez egy majdnem giccsesen hepi történet. Pedig én tartottam az iskolától, mert az nagyon merev tud lenni. Tartottam az intézményes homofóbiától. Éppen ezért nem is tanítok, mert én amúgy pedagógus lennék. Néha nem értem a világot, hogy miért nem lehet ilyen, hogyha ilyen.

Inter Alia Alapítvány

A nemi és a szexuális irányultság alapján való hátrányos megkülönböztetés ellen küzdő alapítvány, amely kiemelt feladataként kezeli a gyermeket nevelő leszbikus és meleg szülők és gyermekeik jogi egyenlőségét.

E-mail: info@interalia.org.hu
Internet: www.interalia.org.hu

A kiadvány megjelenését a Global Fund for Women támogatta.